

Ocena zasobów pomocy społecznej województwa wielkopolskiego za rok 2011

2012

Nowelizacja Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), zgodnie z art. 16a, wprowadziła obowiązek corocznego przygotowywania przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Spis treści

Wykaz używanych skrótów	3
Wstęp	4
Metodologia.....	6
1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie/powiecie.	8
2. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie/powiecie.	12
2.1 Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie.....	12
2.1.1 Inne rodzaje świadczeń pieniężnych dla osób objętych pomocą społeczną.	18
2.1.2 Wybrane kategorie osób korzystających z pomocy społecznej.	19
2.1.3 Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej (decyzje administracyjne)	20
2.2 Dane o korzystających z pomocy społecznej w powiecie	25
3. Usługi pomocy społecznej w gminie/powiecie.	30
3.1 Usługi pomocy społecznej w gminie.	30
3.2 Usługi pomocy społecznej w powiecie.	31
4. Instytucje pomocy społecznej w gminie/powiecie.....	34
4.1 Instytucje pomocy społecznej w gminie.	34
4.2. Instytucje pomocy społecznej w powiatach.	35
5. Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w gminie/powiecie.....	38
5.1 Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w gminie	38
5.2 Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w powiecie.....	40
6. Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie/powiatowego centrum pomocy rodzinie w powiecie.	43
6.1 Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie.....	43
6.2 Kadra powiatowych centrów pomocy rodzinie.	46
7. Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w gminie/powiecie.	49
7.1 Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w gminie.....	49
7.2 Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w powiecie.	50
8. Środki finansowe gminy/powiatu na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.....	51
8.1 Środki finansowe gminy na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.	51
8.2 Środki finansowe powiatu na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.....	52
9. Współpraca gminy/powiatu z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.	54
9.1 Współpraca gminy/powiatu z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.	54
9.2 Współpraca powiatu z NGO – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.	55
Wnioski i rekomendacje.....	57



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**



Wykaz używanych skrótów

CIS	Centrum Integracji Społecznej
DPS	Domy Pomocy Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
IRSS	Instytut Rozwoju Służb Społecznych
KIS	Klub Integracji Społecznej
MOPR	Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie
MPIPS-03	Sprawozdanie roczne Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z zakresu pomocy społecznej
NGO	Organizacje pozarządowe (Non-Governmental Organization)
OZPS	Ocena Zasobów Pomocy Społecznej
OPS	Ośrodek Pomocy Społecznej
PCPR	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Poznaniu
SAC	Statystyczna Aplikacja Centralna
ŚDS	Środowiskowy Dom Samopomocy
Ustawa o pomocy społecznej	Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej Dz. U. 2009 nr 175 poz. 1362
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywizacji Zawodowej



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Wstęp

Nowelizacja *Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej* (Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362, z późn. zm.), zgodnie z art. 16a, wprowadziła obowiązek corocznego przygotowywania przez gminy, powiaty i samorząd województwa oceny zasobów pomocy społecznej.

Ocena zasobów pomocy społecznej zastąpiła od 2012 r. dotychczas przygotowywany przez jednostki samorządu terytorialnego bilans potrzeb pomocy społecznej.

OZPS powinna zostać sporządzona w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej, a zasoby, o których mowa, w szczególności obejmują: infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania z pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący (art. 16a, p.1 i 2 *Ustawy*). Ocena, o której mowa, obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy (art.16a, p.3 *Ustawy o pomocy społecznej*).

Ocena zasobów powinna zostać przedstawiona przez organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego co roku do dnia 30 kwietnia odpowiednio radzie gminy, radzie powiatu, a do dnia 30 czerwca sejmikowi województwa właściwej jednostki samorządu terytorialnego. Ocena wraz z rekomendacjami ma być podstawą do planowania budżetu na rok następny (art.16a, p.4 *Ustawy o pomocy społecznej*).

Następnie, samorząd województwa jest zobligowany do przekazania oceny zasobów pomocy społecznej sporządzonej na podstawie ocen przygotowanych przez gminy i powiaty z obszaru województwa, właściwemu wojewodzie do 31 lipca każdego roku (art. 21 pkt. 8 *Ustawy o pomocy społecznej*).

Instytut Rozwoju Służb Społecznych w Warszawie w ramach projektu systemowego EFS nr 1.16 „Koordynacja na rzecz aktywnej integracji” przygotował narzędzie umożliwiające ocenę zasobów pomocy społecznej dla gmin i powiatów oraz województw. Narzędzie zostało umieszczone w systemie SAC (Statystyczna Aplikacja Centralna), należącym do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej i składa się z następujących części:



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie i powiecie.
2. Dane o osobach i rodzinach korzystających z pomocy społecznej w gminie i powiecie.
3. Dane o zasobach pomocy społecznej w gminie i powiecie.
4. Wskaźniki oceny dla gmin i powiatu.

Dane potrzebne do uzupełnienia formularza OZPS zostały częściowo zasilone ze sprawozdań resortowych, jednorazowych, zbiorów centralnych oraz systemów innych instytucji. Są to m.in. dane dotyczące jednostek organizacyjnych pomocy społecznej (SAC, SI Pomost), świadczenia rodzinne, fundusz alimentacyjny (QuickStat, sFundusz, aplikacje dziedzinowe), dane demograficzne (GUS – Bank Danych Lokalnych), dane Ministerstwa Pracy Polityki Społecznej (dane ze zbiorów centralnych), dane Ministerstwa Edukacji Narodowej (SIO).

Dla jednostek gminnych i powiatowych zostały przygotowane osobne formularze, uwzględniające ich odrębne zadania wynikające z *Ustawy o pomocy społecznej*.

Formularze OZPS dla gminy/powiatu składają się odpowiednio z tabel:

1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie/powiecie.
2. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie/powiecie.
3. Usługi pomocy społecznej w gminie/powiecie.
4. Instytucje pomocy społecznej w gminie/powiecie.
5. Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w gminie/powiecie.
6. Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie/powiatowego centrum pomocy rodzinie w powiecie.
7. Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w gminie/powiecie.
8. Środki finansowe gminy/powiatu na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.
9. Współpraca gminy/powiatu z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Miejskie ośrodki pomocy rodzinie wypełniały zarówno formularze gminne, jak i powiatowe.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Metodologia

Rok 2012 był pierwszym rokiem korzystania z narzędzia OZPS w systemie SAC i ze względu na rozmiar tego przedsięwzięcia jeszcze wiele kwestii z nim związanych musi ulec dopracowaniu. Dane uzyskane w obecnym roku należy więc traktować z pewnym dystansem, pamiętając, że obecny rok był rokiem pilotażowym dla tego narzędzia. Należy wobec tego pamiętać, że dane prezentowane w niniejszym opracowaniu mają jedynie charakter przybliżony, pokazują pewne tendencje, natomiast do danych liczbowych podchodzić trzeba z dużą ostrożnością. W związku z tym, opieranie się na narzędziu OZPS w szczegółowych analizach i prognozach nie jest obecnie zasadne.

Tegoroczną ocenę zasobów pomocy społecznej można postrzegać raczej jako wstępną prezentację możliwości narzędzia OZPS, pamiętając jednocześnie, że to narzędzie daje nam dużo większe możliwości w zakresie bardziej szczegółowych analiz i obserwacji zmian zachodzących w obszarze pomocy społecznej. Ze względu na liczne braki danych, które w tym roku można było zapisywać jedynie przy użyciu wartości 0, braki informacji oznaczają tutaj jednocześnie brak występowania. Jako 0 oznaczane są też kwoty mniejsze niż 1000 zł., ponieważ w tym roku narzędzie nie było przygotowane na taką opcję. Najlichnijšie błędy generowała jednakże niespójność w zakresie podawania kwot. Część użytkowników umieszczała w sprawozdaniu pełne kwoty w złotych, pozostali z kolei w tys. zł., i to bez zachowania konsekwencji. Stąd wynikły nieścisłości w kwotach końcowych, więc w celu urzeczywistnienia wyników w niektórych miejscach raportu zostały one zestawione z danymi ze sprawozdania MPiPS 03. Sporo błędów wynikało też z niejednorodnego rozumienia poleceń co do komórek tabel, ze względu na różnice w zaleceniach IRSS prezentowanych na stronie internetowej, objaśnieniach do OZPS, a często między samymi opisami komórek. W konsekwencji, wiele ciekawych danych nie mogło zostać przedstawionych w raporcie, a niektóre tabele zostały w całości oparte na sprawozdaniu MPiPS 03, które, niestety, nie uwzględnia prognozowania. W związku z powyższym, w rozdziale 2 raportu zastosowano ekstrapolację wyników uzyskanych w narzędziu OZPS na dane ze sprawozdania MPiPS 03. Wartość prognozy uzyskano poprzez obliczenie różnicy procentowej między wartościami dotyczącymi roku 2011 i 2012, a następnie przeniesienie jej na wyniki sprawozdania MPiPS 03.

Trzeba jednakże uznać fakt, że przed wdrożeniem nowego narzędzia zostały podjęte pewne kroki, mające na celu jak najrzetelnijšie wykonanie tego zadania. Przede wszystkim, z obsługi systemu SAC zostali przeszkoleni pracownicy Obserwatoriów Integracji Społecznej, którzy mieli



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



stworzyć analizę wojewódzką oceny zasobów pomocy społecznej. Następnie, Instytut Rozwoju Służb Społecznych wraz z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej w Poznaniu zorganizował takie samo szkolenie dla przedstawicieli OPS i PCPR z województwa wielkopolskiego. Podobne spotkania odbyły się we wszystkich województwach naszego kraju.

Również w związku z licznymi pytaniami i wątpliwościami dotyczącymi wypełniania sprawozdania, Instytut Rozwoju Służb Społecznych uruchomił na swojej stronie zakładkę, zawierającą najważniejsze informacje przydatne do poprawnego korzystania z narzędzia OZPS. Część użytkowników systemu korzystała z takiej pomocy, sporo jednak pytań kierowano do Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Poznaniu. Wszystkie zebrane w ten sposób uwagi, spostrzeżenia i wątpliwości mają wpłynąć na podniesienie jakości tego narzędzia i pozwolić na bardziej miarodajną ocenę zasobów pomocy społecznej w województwie w kolejnych latach.

Narzędzie OZPS daje nam możliwość wglądu w dane za lata poprzednie: 2009 i 2010 oraz prognozy na rok 2012 i lata kolejne. Jednak ze względu na brak obowiązku wypełniania pól dotyczących lat poprzednich (a więc występujące braki danych) niniejsze opracowanie dotyczy roku oceny, a więc 2011 oraz prognoz na rok 2012 i lata kolejne.

Dodatkowo, narzędzie posiada wskaźniki, zaprojektowane z myślą o efektywniejszym wykorzystaniu wprowadzonych danych, poprzez możliwość obserwowania w kolejnych latach tzw. trendów zmian oraz porównywania sytuacji w poszczególnych gminach/powiatach na tle pozostałych jednostek. Jednakże z racji rozpoczętego dopiero zbierania takich danych oraz występujących błędów w obliczaniu pewnych grup wskaźników, w tegorocznym raporcie wykorzystano je jedynie w niewielkim stopniu.

Termin sporządzania tegorocznych sprawozdań OZPS przez ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie to 01.03 – 30.04.2012 r. Nie wszystkie jednostki wywiązały się jednak z tego zadania w wymaganym terminie. Do 38 z nich zostały wykonane telefony przypominające o przekazaniu sprawozdania. Łącznie na 257 jednostek, ocenę zasobów pomocy społecznej sporządziły i przekazały w terminie 253 z nich. Wg stanu na 8 maja 2012 r. OZPS wypełniło i przesłało 222 gminy i 35 powiatów. Z racji niepełnego zwrotu, uzyskane dane należy traktować z ostrożnością, uwzględniającą brak 100% odniesienia do wszystkich jednostek.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



1. Dane o sytuacji demograficznej i społecznej w gminie/powiecie.

Pierwsza tabela formularza OZPS, którą wypełniały ośrodki pomocy społecznej i powiatowe centra pomocy rodzinie, dotyczyła danych o sytuacji demograficznej i społecznej gmin i powiatów. Zostały w niej uwzględnione dane dotyczące mieszkańców województwa, liczby podmiotów gospodarczych oraz infrastruktury społecznej. Ze względu na to, że formularz oceny zasobów pomocy społecznej nie został przesłany przez wszystkie gminy i powiaty, dane dotyczące liczby ludności i liczby osób bezrobotnych, które zostaną w tym miejscu przywołane, pochodzą z innych źródeł niż OZPS.

Według Narodowego Powszechnego Spisu Ludności i Mieszkań z 2011 roku w województwie wielkopolskim mieszkało 3 mln 417 tysięcy osób, z czego mieszkańcy wsi stanowili 44% mieszkańców województwa, a mężczyźni stanowili 1 mln 646 tys. (48 %) wszystkich mieszkańców Wielkopolski. Wielkopolska pod względem ludności plasuje się na 3 miejscu w Polsce, natomiast pod względem powierzchni (29 825 km²) zajmuje drugie miejsce w kraju. Dane uzyskane z formularza OZPS nie zostały wykorzystane, ponieważ liczba osób zameldowanych na pobyt stały na terenie gmin i na terenie powiatów nie są zgodne.

Zgodnie z danymi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Poznaniu, w grudniu 2011 roku w wielkopolskich urzędach pracy zarejestrowanych było 137 355 osób, w tym 134 954 bezrobotnych, a 2 401 osoby poszukiwały pracy. Wśród osób bezrobotnych dominowały kobiety, ich udział wyniósł 58,1% (78 369 osób). Stopa bezrobocia rejestrowanego w końcu grudnia 2011 r. w Wielkopolsce wyniosła 9,2% i była niższa od stopy bezrobocia w kraju o 3,3 punktu procentowego. Pod tym względem województwo wielkopolskie należało do regionów o najniższym wskaźniku, zaś najwyższy wystąpił w województwie warmińsko-mazurskim (20,1%). Według danych z WUP w Poznaniu na poziomie powiatów województwa wielkopolskiego rozpiętość stopy bezrobocia w grudniu 2011 roku wyniosła 16,2 punktu procentowego. Najwyższa stopa bezrobocia wystąpiła w powiatach: wągrowieckim 19,9%, złotowskim 18,7%, słupeckim 16,6%, chodzieskim 15,7% i konińskim 15,4%. Najniższa z kolei w : poznańskim 3,7%, wolsztyńskim 6,1%, kępińskim 6,4%, nowotomyskim 6,6% oraz kaliskim 8,1%.

Zgodnie z art. 71 *Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* pod koniec roku 2011 23 850 osób, tj. 17,7% było uprawnionych do pobierania zasiłku dla bezrobotnych. Natomiast wśród ogółu bezrobotnych, 43,2% stanowiły osoby bezrobotne długotrwale, czyli osoby pozostające bez



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

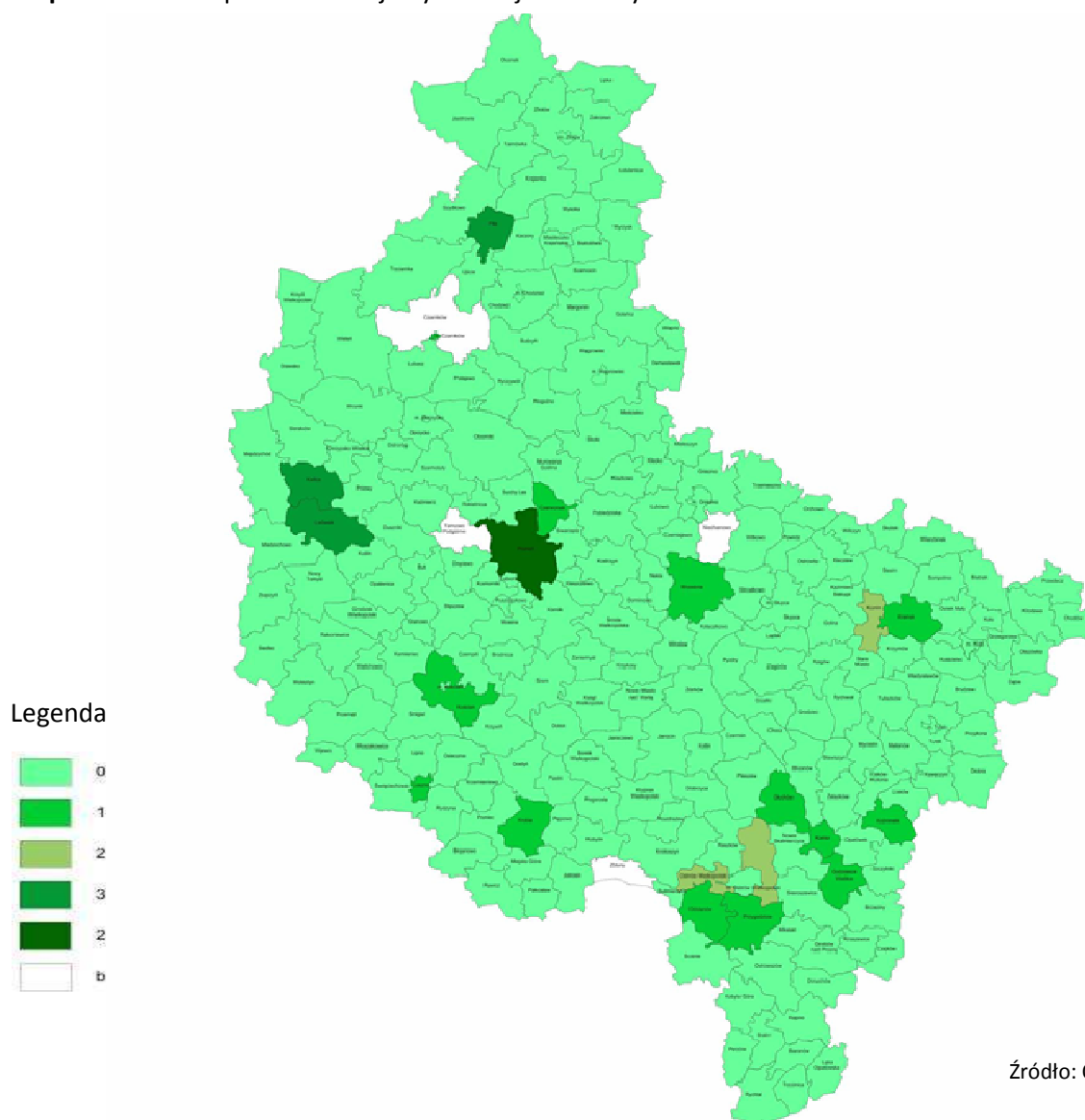


pracy przez okres co najmniej 12 miesięcy w ciągu ostatnich 24 miesięcy. Spośród długotrwale bezrobotnych 63,8% stanowiły kobiety. W odniesieniu do grudnia 2010 roku liczba osób długotrwale bezrobotnych wzrosła o 7,8%.

Opisując dane dotyczące podmiotów gospodarczych w gminach i powiatach należy zwrócić uwagę, że dane te nie są spójne. Według wielkopolskich gmin, na ich terenie w roku oceny zarejestrowanych było 308 164 podmiotów gospodarczych, a według powiatów było ich 311 546. Najwięcej podmiotów gospodarczych działało w roku 2011 na terenie aglomeracji poznańskiej.

Do podmiotów gospodarczych zaliczono również spółdzielnie socjalne, których w 2011 według gmin było 47. Największa liczba tego typu podmiotów ekonomii społecznej zlokalizowana jest na terenie miasta Poznania (Mapa nr 1).

Mapa nr 1 Liczba spółdzielni socjalnych zarejestrowanych w roku 2011.



Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Do infrastruktury społecznej zaliczono m.in. liczbę mieszkań w zasobach gmin, przez co rozumie się liczbę wszystkich mieszkań stanowiących własność gminy albo gminnych osób prawnych lub spółek handlowych utworzonych z udziałem gminy, z wyjątkiem budownictwa społecznego.

Tabela nr 1 Infrastruktura społeczna w gminach na terenie województwa wielkopolskiego.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA			
Liczba mieszkań w zasobie gminy	9	58 049	43 516
Liczba oczekujących na mieszkanie z gminy	10	7 814	7 942
Liczba mieszkań (lokal) socjalnych	11	4 097	3 729
Liczba osób oczekujących na mieszkanie (lokal) socjalny	12	5 527	5 825

Źródło: OZPS

Z danych pozyskanych z OPS w roku oceny gminy posiadały 58 049 mieszkań, natomiast w roku prognozy ta liczba ma zmaleć o 25% w stosunku do roku poprzedniego. Jednak liczba osób oczekujących na mieszkanie z gminy w 2012 roku nieznacznie wzrośnie w stosunku do roku oceny. Tegoroczne sprawozdanie przewiduje, że liczba mieszkań socjalnych w roku 2012 spadnie o 9%. Liczba mieszkań (lokal) socjalnych znajdujących się w posiadaniu gmin nadal nie zaspokaja potrzeb mieszkańców, ponieważ w 2011 roku na mieszkanie socjalne oczekiwało 5 527 osób, a w tym roku ta liczba ma wzrosnąć o kolejnych 5 %.

Porównując liczbę żłobków w latach 2011-2012 można zauważyć, że ich liczba, wg prognoz gmin, ma się zwiększyć w roku 2012 o 40 % (z 45 do 63).

Podobne prognozy dotyczą liczby przedszkoli, która ma wzrosnąć z 1095 do 1117. Według danych Kuratorium Oświaty w Poznaniu z 30 września 2011 r. w Wielkopolsce jest 980 przedszkoli.

Tabela nr 2 Infrastruktura społeczna w powiatach na terenie województwa wielkopolskiego.

INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA			
Liczba szkół średnich	13	813	756
W tym: liczba szkół przygotowujących do zawodu	14	485	448
Liczba szkół wyższych	15	49	49
Liczba szkół podstawowych	17	1 211	1 178
Liczba szkół gimnazjalnych	18	640	628
Liczba świetlic dla dzieci i klubów dla młodzieży	19	836	878

Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Według danych przedstawionych w tabeli nr 2, w roku 2012 zmaleje liczba szkół, począwszy od szkół podstawowych po ponadgimnazjalne. Jedynie liczba szkół wyższych pozostanie na takim samym poziomie. Wzrośnie natomiast liczba świetlic dla dzieci i klubów dla młodzieży.

W roku 2012 ma zmniejszyć się liczba bibliotek, z 673 do 670, wzrosnąć ma zaś liczba domów kultury z 268 do 271.

W danych dotyczących infrastruktury społecznej w roku 2011 została również ujęta liczba:

- szpitali – 55,
- podstawowych zespołów opieki zdrowotnej na terenie gminy – 1290,
- sal widowiskowych (w tym kino, teatr) – 183,
- obiektów sportowych (boiska, hale sportowe, stadiony) – 1763.

Prognozuje się, że w 2012 roku nieznacznie wzrośnie w województwie wielkopolskim liczba sal widowiskowych (o 1,6%), podstawowych zespołów opieki zdrowotnej (o 0,6%) oraz obiektów sportowych (ok. 1%), a liczba szpitali może ulec zmniejszeniu (o 3,6%).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



2. Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie/powiecie.

2.1 Dane o korzystających z pomocy społecznej w gminie

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej art. 17 do zadań własnych i zleconych gminy należą, m.in.:

- udzielanie schronienia, zapewnianie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych i specjalnych celowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innych osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczenia na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia,
- przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego,
- opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem,
- praca socjalna,
- organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych, dożywanie dzieci, sprawowanie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym,
- kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu,
- pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



- przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze,
- realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin, grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia,
- przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Pomoc społeczna udzielana jest osobom, które spełniają kryteria zapisane w *Ustawie o pomocy społecznej*. Pierwszym warunkiem jest trudna sytuacja materialna, drugim - trudna sytuacja życiowa. Należy pamiętać, że powyższe kryteria muszą być spełnione jednocześnie, tzn. niskie dochody łączy się z innym powodami przyznawania świadczeń.

W Wielkopolsce, według danych MPIPS 03 za rok 2011 pomocą społeczną zostało objętych ogółem **160 180 osób** (liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie), co stanowi **4,7%** ogółu ludności województwa. Łącznie z pomocy społecznej skorzystało **103 329 rodzin** (280 966 liczba osób w rodzinach).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

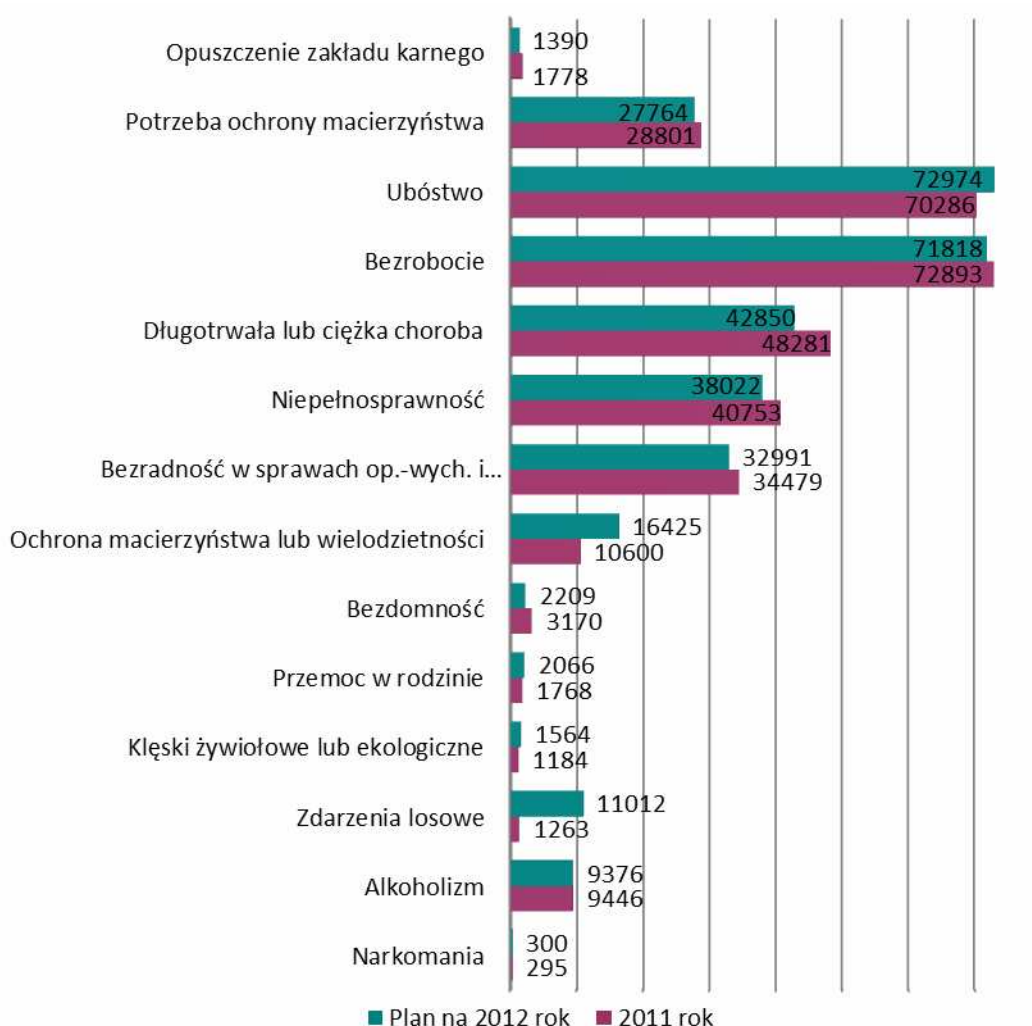


SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Wykres nr 1 Przyczyny przyznania przez OPS pomocy społecznej – liczba rodzin objętych pomocą w 2011 roku.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

Główną przyczyną przyznania pomocy społecznej w Wielkopolsce było w 2011 roku **bezrobocie**. Według prognoz gminnych w roku 2012 liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie z tytułu bezrobocia nieznacznie spadnie. Świadczenia z tego tytułu w 2011 roku objęły 43 810 rodzin. W 222 gminach świadczenia z tego tytułu przyznano 132 766 osobom. Drugą przyczyną przyznawania pomocy społecznej w ubiegłym roku było **ubóstwo**, które w roku 2012 szacunkowo lekko wzrośnie jako przyczyna przyznania pomocy przez OPS. Ze względu na to, że niektóre OPS wskazywały wartość 0 w komórce dotyczącej liczby osób, którym przyznano decyzją świadczenie z powodu ubóstwa, wynik ten nie odzwierciedla rzeczywistych danych. Część gmin wskazywało tylko jedną przyczynę otrzymywania pomocy.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



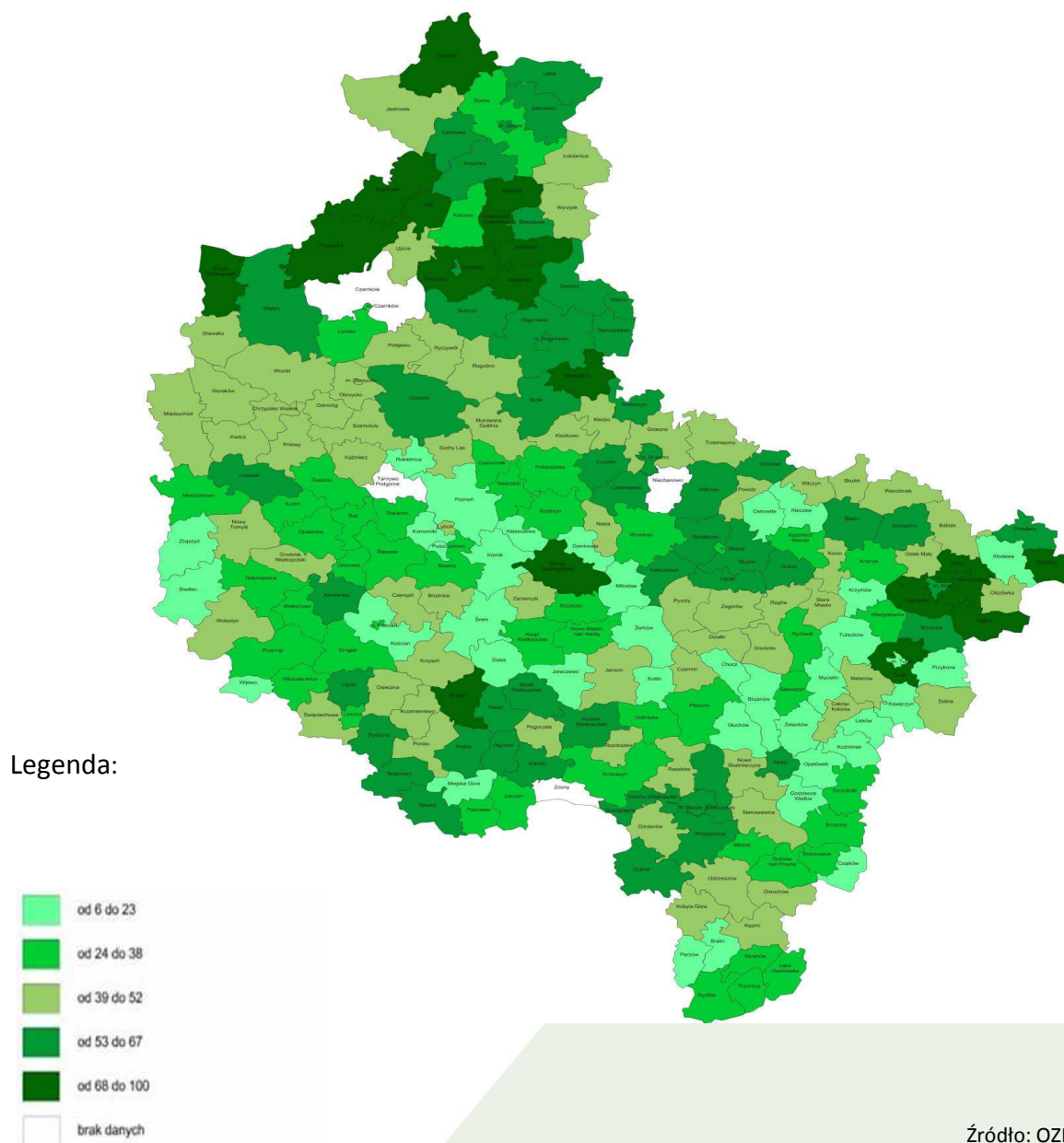
**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Ze sprawozdania MPIPS 03 za rok 2011 wynika, że na pierwszym miejscu pod względem powodów przyznawania pomocy znajduje się ubóstwo z liczbą 51 809 rodzin, natomiast na drugim miejscu znajduje się bezrobocie z ilością 44 488 rodzin.

Mapa nr 2 Wskaźnik pomocy z powodu bezrobocia (Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia w stosunku do liczby osób korzystających z pomocy społecznej).



Źródło: OZPS

Najwięcej beneficjentów korzystających z pomocy społecznej z powodu bezrobocia odnotowały gminy: Mieścisko (100%), Środa Wielkopolska (86%) i Trzcianka (82%). Natomiast najmniej takich



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



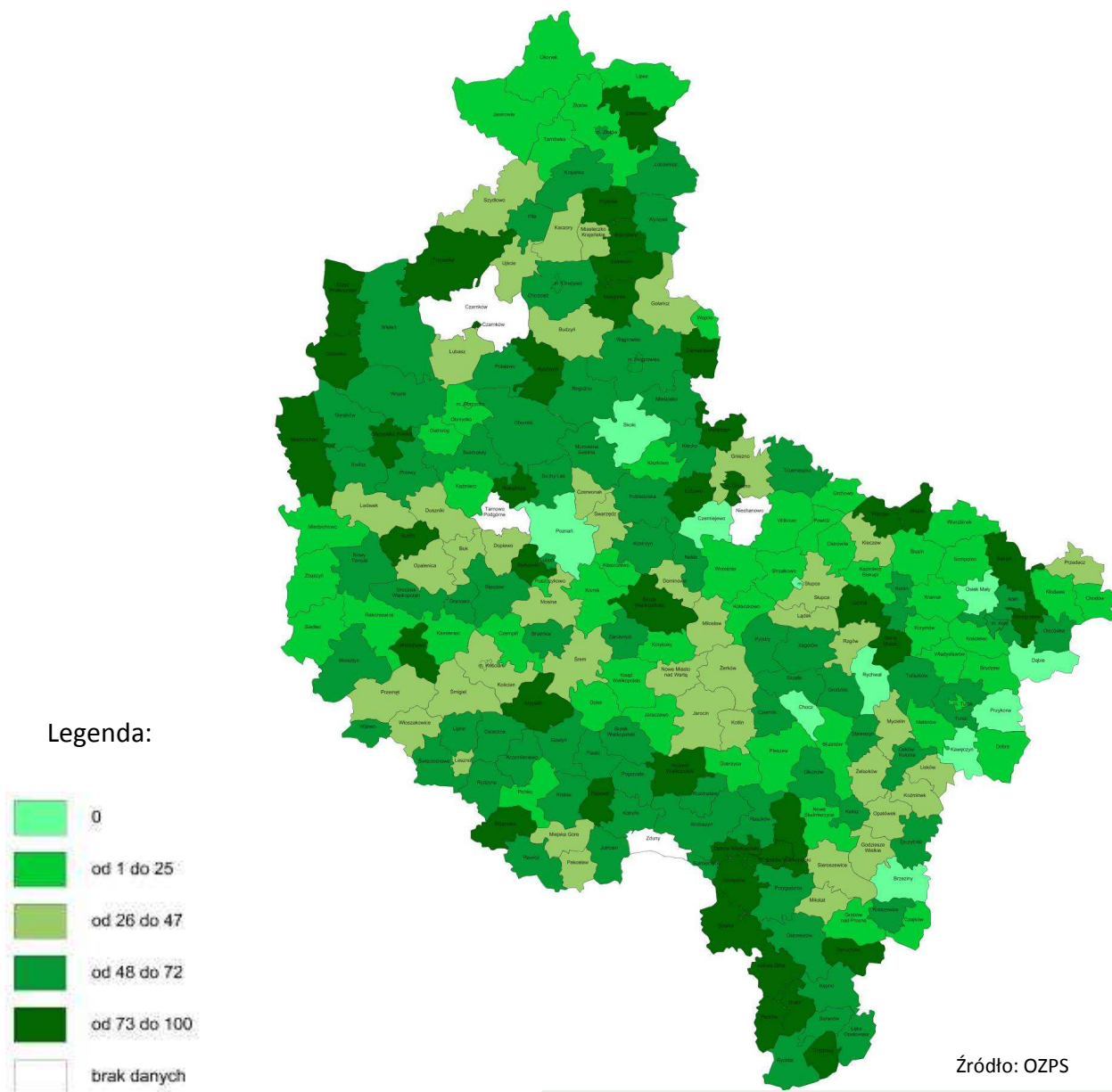
**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



przypadków wystąpiło w gminie wiejskiej Turek (6%), w gminie miejskiej Kościan (8%) oraz w gminie wiejskiej Mycielin (10%). Kolejną istotną przyczyną korzystania z pomocy społecznej w 2011 roku było ubóstwo.

Mapa nr 3 Wskaźnik pomocy z powodu ubóstwa (Liczba osób korzystających z powodu ubóstwa w stosunku do liczby osób korzystających z pomocy społecznej).



Pracownicy OPS mogą wydawać świadczenia z kilku powodów jednocześnie. Część gmin stosuje taką praktykę, że wszystkie osoby korzystające z pomocy społecznej kwalifikuje jako korzystające z przyczyny ubóstwa. Przykładowo: dane ze sprawozdań gmin Stare Miasto, Wilczyn, Gniezno-gmina



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



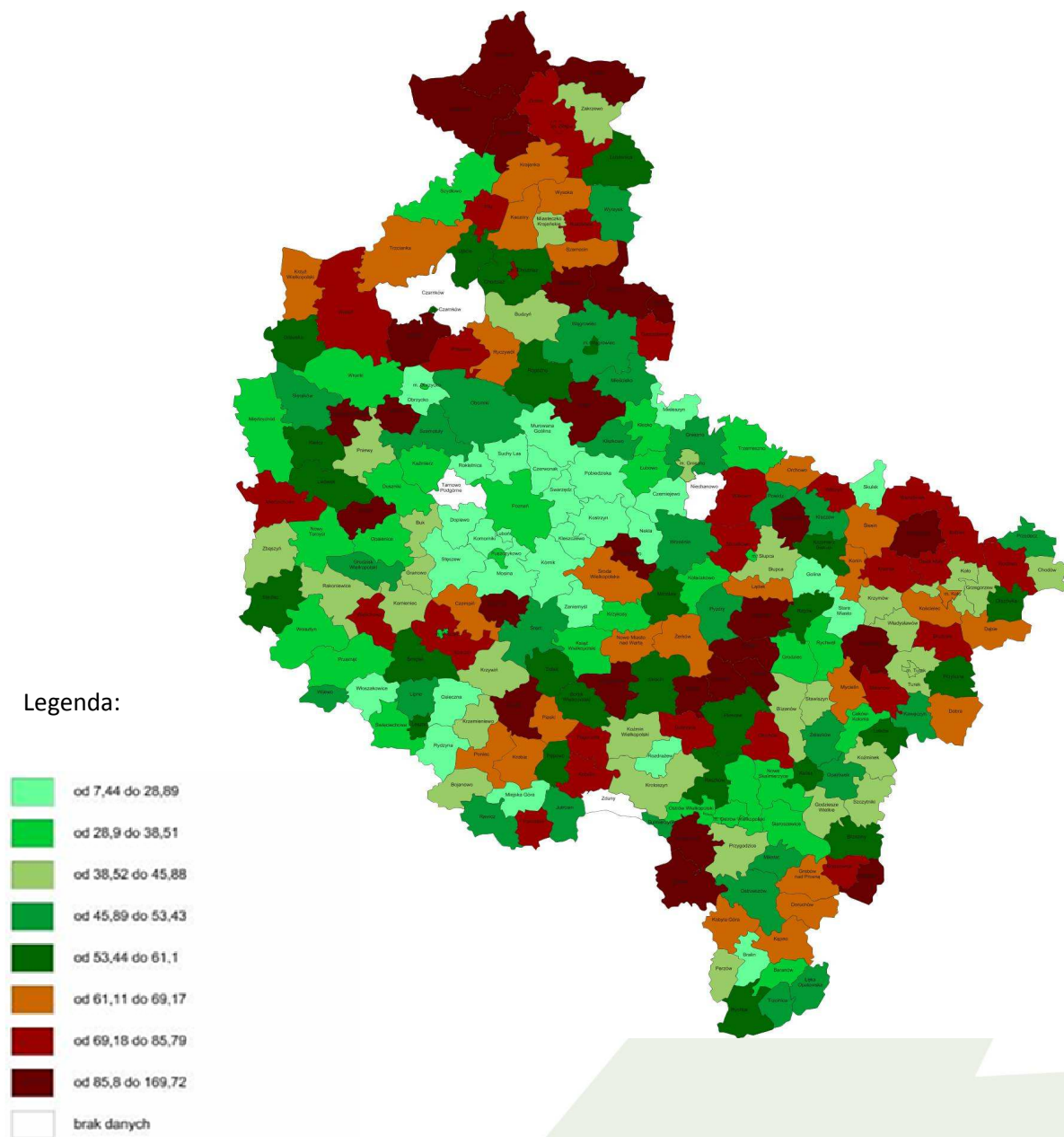
**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



wiejska wskazują na taką praktykę. Również duży odsetek beneficjentów objętych pomocą z przyczyny ubóstwa występuje w gminach: Bojanowo (98%), Wielichowo (98%), Doruchów (97%).

Mapa nr 4 Wskaźnik deprivacji lokalnej gmin w 2011 roku (Liczba osób korzystających z pomocy społecznej x1000)/liczba mieszkańców gminy).



Źródło: OZPS

W 2011 roku najwięcej osób korzystających z pomocy społecznej – 169 na 1000 mieszkańców odnotowano w gminie miejsko-wiejskiej **Ostroróg** w powiecie szamotulskim (Mapa nr 4). Na drugim miejscu znalazła się gmina Okonek z powiatu złotowskiego z liczbą 136 osób na 1000 mieszkańców.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

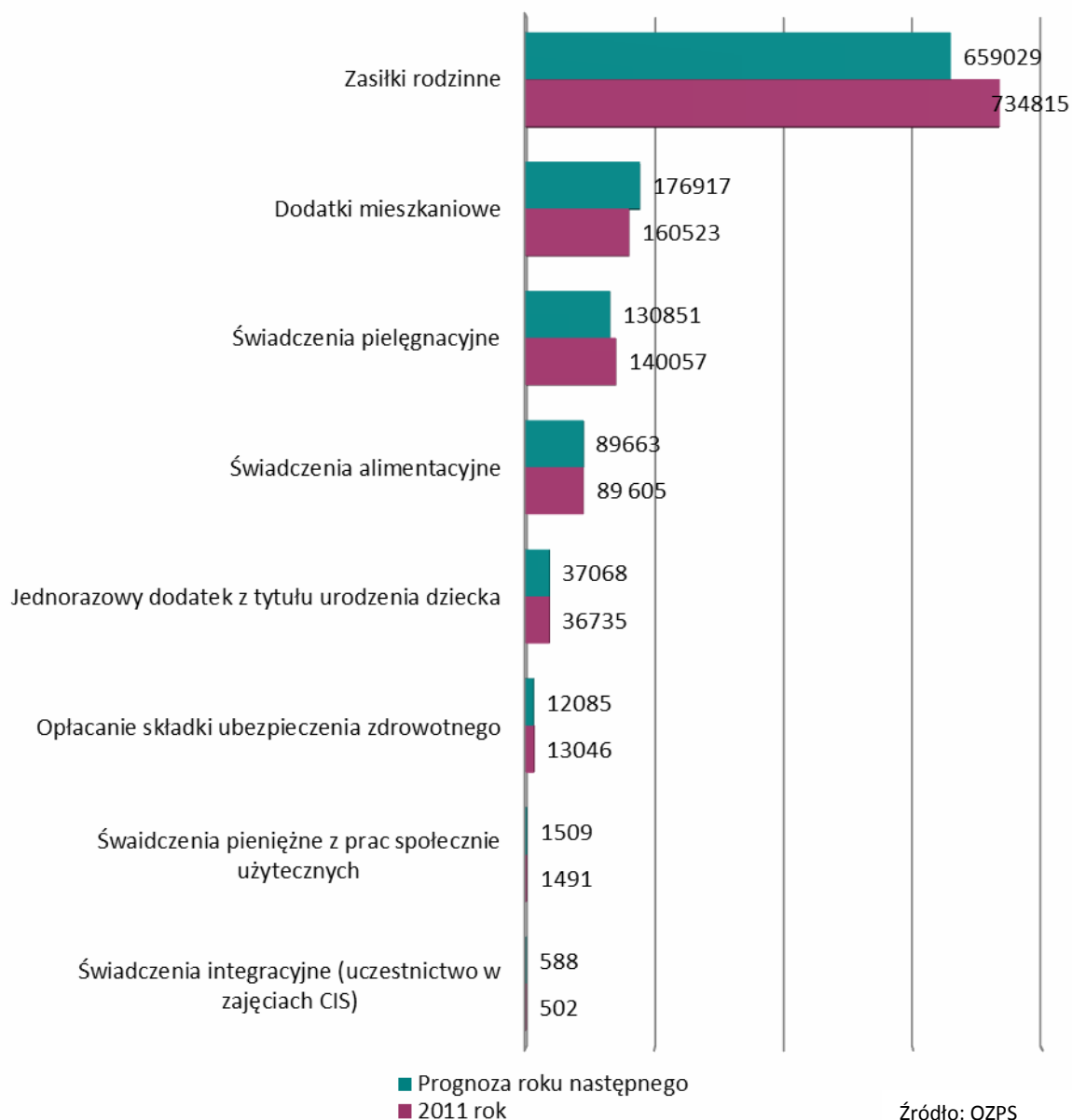
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Analizując ten problem w ujęciu powiatowym, można zauważyć, że najwyższy wskaźnik deprivacji lokalnej występuje na terenie powiatu **złotowskiego**.

2.1.1 Inne rodzaje świadczeń pieniężnych dla osób objętych pomocą społeczną.

Wykres nr 2 Inne rodzaje świadczeń pieniężnych dla osób objętych pomocą społeczną (w tys. zł).



Dane przedstawione na wykresie nr 2 wskazują, że w roku oceny wśród osób objętych innymi rodzajami świadczeń wypłacanymi przez gminy, najwyższą liczbę stanowiły zasiłki rodzinne i dodatki



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

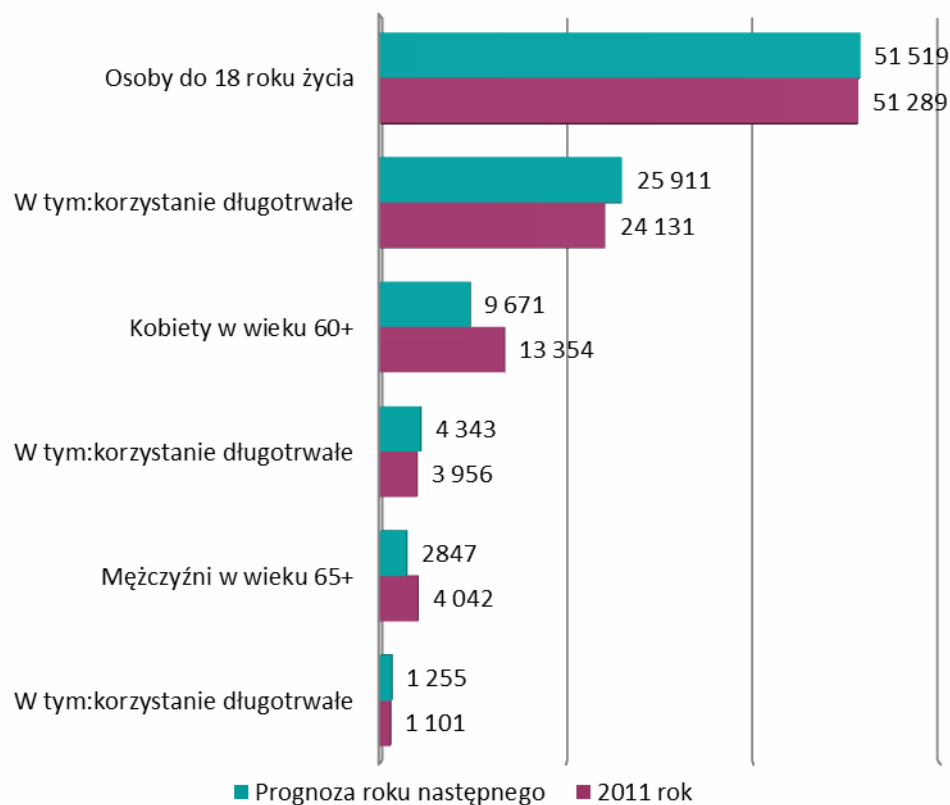
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



do zasiłków rodzinnych (734 815 osób). W roku 2012 OPS przewidują 10% spadek tej liczby. Należałoby tutaj zwrócić uwagę na to, że nie wszystkie ośrodki zajmują się przyznawaniem zasiłków rodzinnych, niekiedy tym zadaniem zajmują się urzędy gminy lub miasta. Kolejnym świadczeniem pieniężnym pod względem ilości osób z niego korzystających, są dodatki mieszkaniowe (160 523). W tym wypadku w roku prognozy przewiduje się 10% wzrost. W przypadku danych dotyczących świadczeń pielęgnacyjnych część jednostek uwzględniła w sprawozdaniu również zasiłek pielęgnacyjny (z przyczyny błędu narzędzia OZPS).

2.1.2 Wybrane kategorie osób korzystających z pomocy społecznej.

Wykres nr 3 Wybrane kategorie osób – liczba osób ogółem, które uzyskały pomoc.



Źródło: OZPS

Powyższy wykres przedstawia rozkład liczebny wybranych kategorii osób: dzieci i młodzieży oraz kobiet po 60. roku życia i mężczyzn po 65. roku życia korzystających z pomocy społecznej w województwie wielkopolskim. Spośród nich najliczniejszą grupą beneficjentów były osoby do 18.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



roku życia (duży wpływ na to może mieć liczny udział gmin w programie dożywiania dzieci i młodzieży).

Prognozy roku następnego uwzględniają wzrost liczby osób korzystających długotrwale z pomocy w każdej z powyższych kategorii, co wskazuje na założenie przez OPS pozostawania w długotrwałej zależności od świadczeń pomocy społecznej przez dotychczasowych klientów.

Optymistycznie jednak, zakłada się spadek liczby starszych beneficjentów (po 60. roku życia) pomocy społecznej. Prognozy gmin uwzględniają tu najprawdopodobniej rozpatrywaną obecnie możliwość podniesienia wieku emerytalnego.

2.1.3 Świadczenia pieniężne z pomocy społecznej (decyzje administracyjne)

Ze względu na znaczne różnice pomiędzy wykazanymi w sprawozdaniach OZPS i MPiPS 03 kwotami przeznaczonymi na świadczenia w ramach zadań własnych i zleconych gminom, w niniejszym rozdziale zastosowano ekstrapolację wyników uzyskanych w narzędziu OZPS na dane ze sprawozdania MPiPS 03. Wartość prognozy uzyskano poprzez obliczenie różnicy procentowej między wartościami dotyczącymi roku 2011 i 2012, a następnie przeniesienie jej na wyniki sprawozdania MPiPS 03.

Tabela nr 3 Kwoty świadczeń za zadania własne i zlecone gminom.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny	Prognozy roku następnego
Zadania własne gminy- kwota świadczeń ogółem w tys. zł.	239 612	237 503
Zadania zlecone gminy- kwota świadczeń ogółem w tys. zł.	6 982	7 563

Źródło: Opracowanie własne na podstawie MPiPS 03 i OZPS

Przekładając powyższy model wnioskowania na dane uwierzytelnione przez MPiPS, możemy założyć, że wielkopolskie gminy na świadczenia w ramach zadań własnych w roku 2012 przeznaczą ok. **237 503 tys. zł.** a zadań zleconych – **7 563 tys. zł.** Prognozowany jest więc spadek nakładów na świadczenia wypłacane w obrębie zadań własnych gminy – o ok. 0,9% i wzrost kwot świadczeń wydatkowanych w ramach zadań zleconych o 8,3%.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Szczegółowe wartości dotyczące nakładów finansowych na świadczenia udzielane w ramach zadań własnych i zleconych przedstawione są w tabelach poniżej (tabele nr 4 i 5).

Tabela nr 4 Udzielone świadczenia – zadania własne gmin.

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ w zł	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
RAZEM	152089	X	239612476	98586	376203
ZASIŁKI STAŁE - OGÓŁEM (dotowane)	11116	108536	37895628	10954	16081
ZASIŁKI OKRESOWE - OGÓŁEM	30952	151196	42951467	30167	84526
SCHRONIENIE	1091	189852	2738206	1022	1214
POSIŁEK	63754	8776480	37508040	34897	136610
w tym dla: dzieci	54339	7391113	28719785	29135	127915
UBRANIE	522	506	30783	249	872
USŁUGI OPIEKUŃCZE - OGÓŁEM	8085	3561188	42002956	7960	10128
w tym: specjalistyczne	151	57218	865019	147	312
ZASIŁEK CELOWY NA POKRYCIE WYDATKÓW NA ŚWIADCZENIA ZDROWOTNE OSOBOM NIEMAJĄCYM DOCHODU I MOŻLIWOŚCI UZYSKANIA ŚWIADCZEŃ NA PODSTAWIE PRZEPISÓW O POWSZECHNYM UBEZPIECZENIU W NFZ	15	19	1470	15	26
w tym dla: osób bezdomnych	0	0	0	0	0
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW POWSTAŁYCH W WYNIKU ZDARZENIA LOSOWEGO	534	600	909269	532	2564
ZASIŁKI CELOWE W FORMIE BILETU KREDYTOWANEGO	704	1010	24050	696	825
SPRAWIENIE POGRZEBU	277	297	587726	277	303
w tym: osobom bezdomnym	64	65	116602	64	69
INNE ZASIŁKI CELOWE I W NATURZE OGÓŁEM	80323	X	74962881	70242	190789
w tym: zasiłki specjalne celowe	22031	52865	12457607	21529	56138
POMOC NA EKONOMICZNE USAMODZIELNIENIE - OGÓŁEM	0	X	0	0	10
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE (prawne, psychologiczne, rodzinne)	X	X	X	9905	27126
INTERWENCJA KRYZYSOWA	X	X	X	1616	5054
PRACA SOCJALNA	X	X	X	70827	193057

	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIAD.	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ W ZŁ	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
Odpłatność gminy za pobyt w domu pomocy społecznej	2744	27059	54751143	2726	2949

Źródło: MPiPS 03



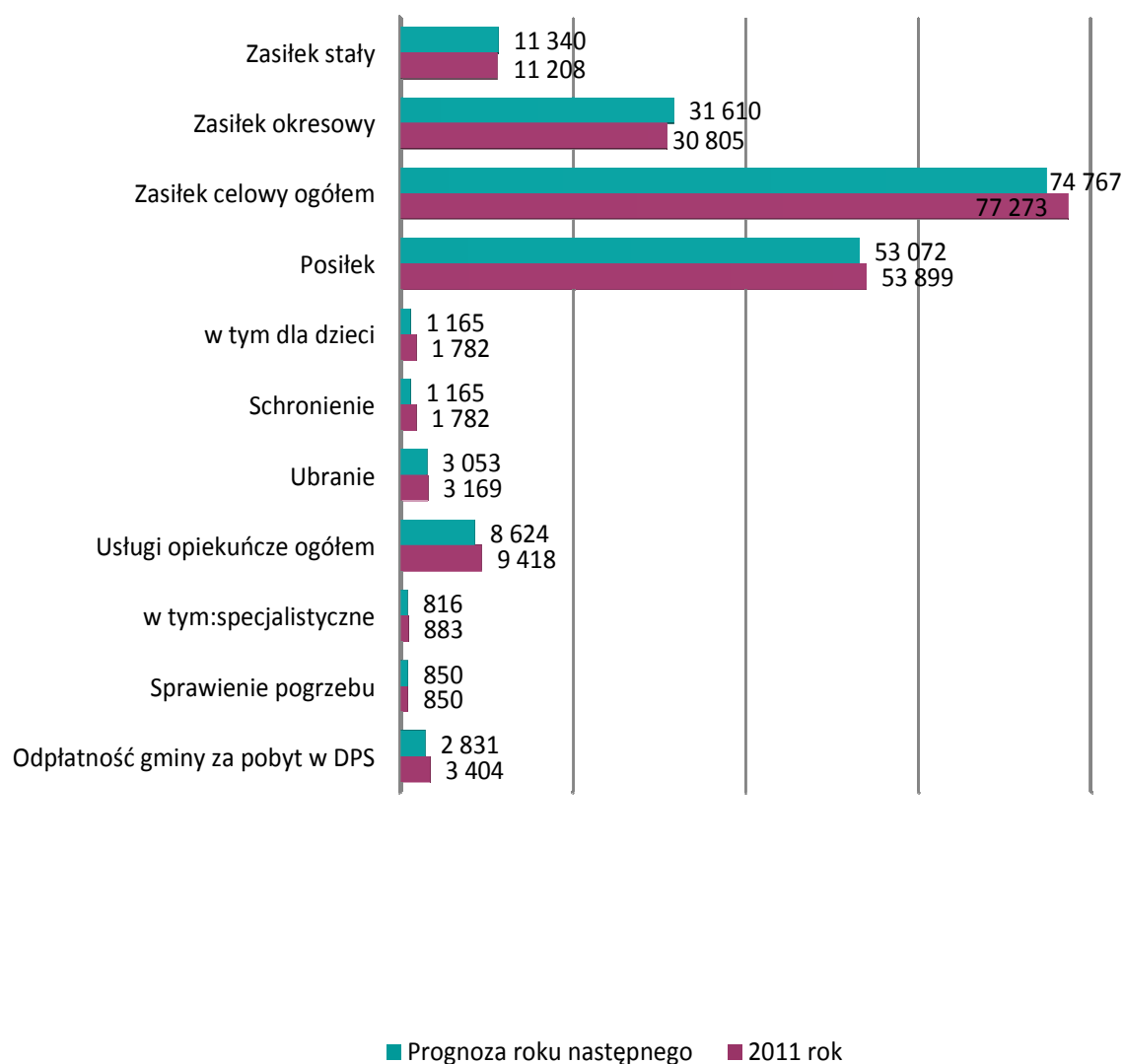
KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Wykres nr 4 Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

Do najczęściej realizowanych form pomocy w postaci świadczeń pieniężnych należą: zasiłki celowe (77 273 osoby) oraz okresowe (30 805 osób), a także wydawanie decyzji administracyjnych



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



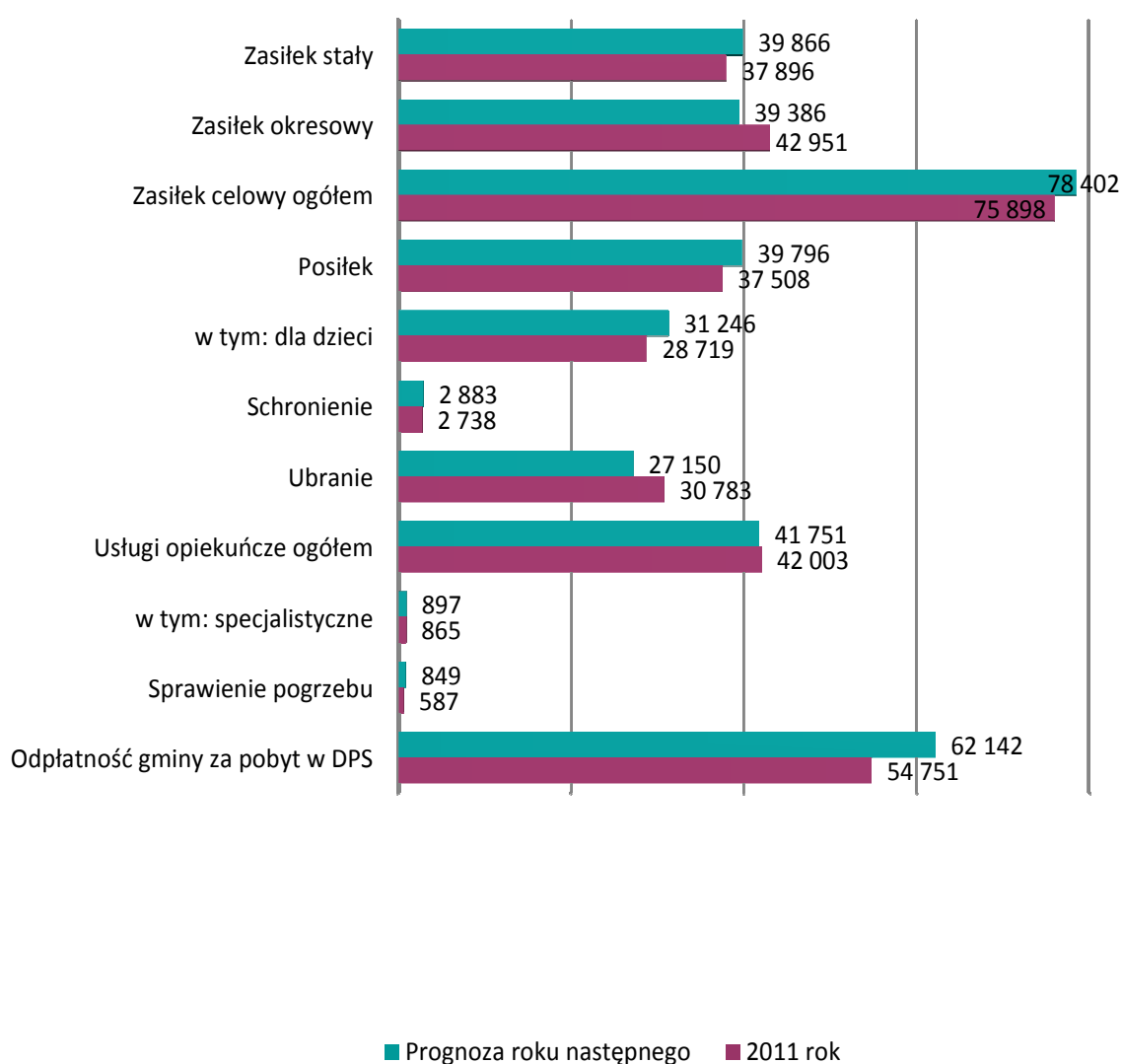
**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



przyznających pomoc w postaci posiłku (53 899). W założeniach gmin, w roku 2012 nieznacznie, o 3% ma zmniejszyć się liczba osób, którym przysługiwać będą zasiłki celowe. Podobne przewidywania objęły zapewnienie posiłku osobom tego potrzebującym – liczba osób ma zmaleć o ok. 2%. Nieznaczny wzrost zakłada się natomiast w przypadku zasiłków okresowych (o 3%) i stałych (o 1%).

Wykres nr 5 Kwoty świadczeń w tys. zł. – udzielane przez gminy w ramach zadań własnych.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Porównując liczbę osób, którym przyznano decyzją świadczenie (wykres nr 4) oraz kwoty tych świadczeń w tys. zł. (wykres nr 5) widać, że największe nakłady finansowe przeznaczane są na wypłatę zasiłków celowych – 75 898 tys. zł., które również stanowią najczęstszą formę przyznawania pomocy pieniężnej przez OPS. Co ciekawe – odpłatność, jaką ponoszą gminy za pobyt w DPS (54 751 tys. zł.) oraz zapewnianie usług opiekuńczych (42 003 tys. zł.) generują kolejne pod względem wysokości koszty, pomimo, że obejmują relatywnie niewielką grupę świadczeniobiorców. W prognozach roku następnego przewiduje się dalszy wzrost kwot przeznaczanych na wypłatę zasiłków celowych (o 3%) oraz odpłatność gminy za pobyt w DPS (aż o 13,5%).

Tabela nr 5 Udzielone świadczenia – zadania zlecone gminom.

FORMY POMOCY	LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIA	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ w zł	LICZBA RODZIN	LICZBA OSÓB W RODZINACH
RAZEM	818	X	6982051	802	1616
ZASIŁKI CELOWE NA POKRYCIE WYDATKÓW ZWIĄZANYCH Z KLĘSKĄ ŻYWOŁOWĄ LUB EKOLOGICZNĄ	20	25	48709	20	47
SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE W MIEJSCU ZAMIESZKANIA DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	798	533247	6933342	782	1475
POMOC - ogółem przyznana cudzoziemcom, o których mowa w art. 5a	0	0	0	X	X
w tym:	0	0	0	X	X
zasiłki celowe w formie pieniężnej	0	0	0	X	X
w naturze (schronienie, posiłek, niezbędne ubranie)	0	0	0	X	X
POMOC - ogółem przyznana cudzoziemcom, którzy uzyskali zgodę na pobyt tolerowany na terytorium RP	3	32	8142	X	X
w tym:	3	30	7649	X	X
zasiłki celowe w formie pieniężnej	3	30	7649	X	X
w naturze (schronienie, posiłek, niezbędne ubranie)	1	2	493	X	X
Wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd	198	2153	388591	X	X

Źródło: MPiPS 03

Skala świadczeń udzielanych w ramach zadań zleconych finansowanych przez budżet państwa jest znacznie mniejsza od pomocy przyznawanej w ramach zadań własnych gminy. W roku 2011 takiej pomocy udzielono łącznie 818 osobom. Z powyższych danych wynika jednoznacznie, że najczęściej wypłacaną oraz angażującą najwięcej środków na świadczenia w ramach zadań zleconym gminom jest kwota na specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Ta forma pomocy dotyczy 98% przypadków i pochłania 99% całego budżetu na ten obszar pomocy.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



2.2 Dane o korzystających z pomocy społecznej w powiecie

W tegorocznym narzędziu OZPS tabela przedstawiająca dane o korzystających z pomocy społecznej w powiecie zawierała wiele nieścisłości i błędów, stąd w niniejszym rozdziale zaprezentowane zostały dane uzyskane ze sprawozdania MPiPS 03. Niestety, jako że nie zostało ono zaprojektowane z myślą o prognozowaniu, poniższe zestawienia dotyczą tylko roku oceny, a więc roku 2011.

Do zadań własnych powiatu należy, m.in. udzielanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz kontynuowanie nauki, a także zapewnienie pomocy w integracji ze środowiskiem osobom opuszczającym: domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze, specjalne ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii zapewniające całodobową opiekę lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze (Art. 19 p. 6 i 7 *Ustawy o pomocy społecznej*).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Tabela nr 6 Udzielone świadczenia – pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem dla opuszczających.

WYSZCZEGÓLNIENIE		UDZIELONE ŚWIADCZENIA	
		POMOC PIENIĘŻNA	PRACA SOCJALNA
1		2	8
RODZINY ZASTĘPCZE	1	1639	328
liczba osób	2	1794	344
liczba świadczeń	3	10927	X
kwota świadczeń	4	7896318	X
CAŁODOBOWE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO - WYCHOWAWCZE TYPU RODZINNEGO I SOCJALIZACYJNEGO	5	333	37
liczba osób	6	520	57
liczba świadczeń	7	2656	X
kwota świadczeń	8	2126342	X
SPECJALNE OŚRODKI SZKOLNO - WYCHOWAWCZE	9	13	0
liczba osób	10	16	0
liczba świadczeń	11	129	X
kwota świadczeń	12	73085	X
SPECJALNE OŚRODKI WYCHOWAWCZE	13	0	0
liczba osób	14	0	0
liczba świadczeń	15	0	X
kwota świadczeń	16	0	X
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE	17	92	28
liczba osób	18	110	29
liczba świadczeń	19	496	X
kwota świadczeń	20	361067	X
MŁODZIEŻOWE OŚRODKI SOCJOTERAPII ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ	21	2	0
liczba osób	22	3	0
liczba świadczeń	23	14	X
kwota świadczeń	24	9423	X
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ DLA DZIECI I MŁODZIEŻY NIEPEŁNOSPRAWNYCH INTELEKTUALNIE	25	1	0
liczba osób	26	1	0
liczba świadczeń	27	1	X
kwota świadczeń	28	6588	X
DOMY DLA MATEK Z MAŁYMI DZIEĆMI I KOBIET W CIĄŻY	29	0	0
liczba osób	30	0	0
liczba świadczeń	31	0	X
kwota świadczeń	32	0	X
SCHRONISKA DLA NIELETNICH	33	0	0
liczba osób	34	0	0
liczba świadczeń	35	0	X
kwota świadczeń	36	0	X
ZAKŁADY POPRAWCZE	37	33	0
liczba osób	38	38	0
liczba świadczeń	39	120	X
kwota świadczeń	40	122952	X

Źródło: MPiPS 03



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Z powyższego zestawienia wynika, że w roku 2011 najczęściej udzielonymi przez PCPR świadczeniami mającymi na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem były świadczenia z tytułu pomocy dla opuszczających rodziny zastępcze i całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego. Te formy pomocy pochłonęły też najwyższe kwoty pieniędzy: **7 896 318 zł.** przeznaczono na pomoc dla opuszczających rodziny zastępcze a **2 126 342 zł.** otrzymały osoby opuszczające całodobowe placówki opiekuńczo-wychowawcze.

Nowelizacja *Ustawy o pomocy społecznej* z dnia 18 marca 2011 roku zmieniła obowiązki powiatu, jeśli chodzi o udzielanie pomocy rodzinom zastępczym. Dotychczas do zadań własnych powiatu należały:

- organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponad gminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- pokrywanie kosztów utrzymania dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w całodobowych placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;

Jednak po nowelizacji *Ustawy o pomocy społecznej*, w roku 2012 wymienione obowiązki PCPR przejęli tzw. koordynatorzy pieczy zastępczej – w praktyce są to często PCPR, ale również i inne jednostki pomocy i integracji społecznej.

Sprawozdanie z wykonania tego zadania w roku 2011 przedstawia poniższa tabela.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Tabela nr 7 Udzielone świadczenia – pomoc dla rodzin zastępczych.

WYSZCZEGÓLNIENIE		LICZBA OSÓB, KTÓRYM PRZYZNANO DECYZJĄ ŚWIADCZENIE	LICZBA ŚWIADCZEŃ	KWOTA ŚWIADCZEŃ W ZŁ	LICZBA RODZIN	LICZBA DZIECI UMIESZCZONYCH W RODZINIE ZASTĘPCZEJ
0		1	2	3	4	5
RODZINY ZASTĘPCZE - OGÓŁEM	1	5361	X	43082708	3438	6247
w tym: RODZINY SPOKREWNIONE Z DZIECKIEM	2	3373	35839	23884366	2599	3405
RODZINY NIESPOKREWNIONE Z DZIECKIEM	9	1053	12778	9956812	679	1080
ZAWODOWE NIESPOKREWNIONE Z DZIECKIEM	16	953	8027	9241530	164	784
w tym: WIELODZIEDZNE	17	488	4816	4987511	89	414
SPECJALISTYCZNE	25	95	911	1170934	26	74
O CHARAKTERZE POGOTOWIA RODZINNEGO	33	374	2317	3083085	49	302

Źródło: MPiPS 03

W roku 2011 w województwie wielkopolskim funkcjonowało 3 438 rodzin zastępczych, a więc w porównaniu z rokiem 2010, gdzie zanotowano 3 346 takich rodzin, ich liczba nieznacznie wzrosła. Natomiast znaczny, 22% wzrost możemy zaobserwować w liczbie dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej: z 5 102 w 2010 r. do 6 247 w roku 2011.

Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie wyniosła 5 361 osób, a kwota przyznanych świadczeń osiągnęła wysokość **43 082 708 zł.** Dla porównania: w roku 2010 świadczenia w kwocie **41 136 654 zł.** przyznano 5 191 osób.

Najwięcej, bo ponad połowa z dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, znalazła schronienie w rodzinie spokrewnionej. Najrzadziej występującym typem rodzin zastępczych jest rodzina zawodowa niespokrewniona z dzieckiem, zwłaszcza specjalistyczna. W roku oceny takich rodzin na terenie województwa wielkopolskiego było zaledwie 26.

Do zadań zleconych powiatowym służbom socjalnym należy również pomoc uchodźcom. Według danych powiatowych centrów pomocy rodzinie w 2011 roku tą formą pomocy objęto zaledwie 1 osobę.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Pomoc ta udzielana jest w dwóch formach:

- pomoc na utrzymanie i pokrycie wydatków związanych z nauką języka polskiego,
- opłacanie składki na ubezpieczenie zdrowotne.

W 2012 roku przewiduje się, że może nastąpić wzrost potrzeb w tym zakresie (do 4 osób).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**



3. Usługi pomocy społecznej w gminie/powiecie.

3.1 Usługi pomocy społecznej w gminie.

Osoby i rodziny potrzebujące pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych mogą skorzystać z usług pomocy społecznej realizowanych przez OPS.

Tabela nr 8 Usługi pomocy społecznej w gminie.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
Poradnictwo specjalistyczne			
Liczba rodzin	1	18 712	20 285
Liczba osób w rodzinach	3	48 733	54 475
Praca socjalna			
Liczba rodzin	5	84 768	87 922
Liczba osób w rodzinach	6	233 012	241 401
Interwencja kryzysowa			
Liczba rodzin	7	2 053	2 477
Liczba osób w rodzinach	8	6 538	7 908
Kontrakt socjalny			
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem	9	6 615	8 234
W tym: liczba osób z kontraktem w Klubie Integracji Społecznej w Gminie	10	966	998
Indywidualne programy pomocy:			
Indywidualny program wychodzenia z bezdomności - liczba osób z zawartym IPWB	11	379	498
Indywidualny program zatrudnienia socjalnego - liczba osób z zawartym IPZS	12	549	136
Specjalistyczne usługi dla osób z zaburzeniami psychicznymi			
Liczba osób korzystających z usług	13	819	817

Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Ze specjalistycznego poradnictwa w roku oceny w gminach skorzystało 18 712 rodzin (w roku prognozy przewiduje się 8 % wzrost). Porównując tę liczbę z liczbą rodzin, którym przyznano decyzją świadczenie można wnioskować, że tylko 19% z nich zostało objętych poradnictwem specjalistycznym. Zestawiając natomiast liczbę rodzin objętych pracą socjalną z liczbą rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, zauważyć można, że pracą socjalną zostało objętych 87 % rodzin korzystających z pomocy społecznej. Interwencją kryzysową wystąpiła w przypadku 2 % rodzin objętych pomocą społeczną. Kontrakt socjalny został zastosowany wobec 4% osób, którym przyznano decyzją świadczenie i w roku prognozy ten odsetek nie ulegnie zmianie.

Kolejne Indywidualne Programy Działania, które zostały wymienione w narzędziu OZPS to: Indywidualny Program Wychodzenia z Bezdomności (IPWB) i Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego (IPZS). W roku 2011 wobec 11% osób korzystających z pomocy społecznej z powodu bezdomności zastosowano IPWB, w roku 2012 jednostki prognozują, że będzie to 22 %. Jedynie 0,7 %, liczby osób korzystających z pomocy społecznej z przyczyny bezrobocia w roku 2012 skorzystało z IPZS.

3.2 Usługi pomocy społecznej w powiecie.

Osoby i rodziny potrzebujące pomocy w rozwiązywaniu problemów życiowych mogą skorzystać z bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego prowadzonego przez powiatowe centra pomocy rodzinie. Poradnictwo specjalistyczne w szczególności prawne, psychologiczne i rodzinne, jest świadczone osobom i rodzinom, które mają trudności lub wykazują potrzebę wsparcia w rozwiązywaniu swoich problemów życiowych, bez względu na posiadany dochód.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Tabela nr 9 Usługi pomocy społecznej w powiecie.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
PORADNICTWO SPECJALISTYCZNE PROWADZONE PRZEZ PCPR			
Liczba rodzin	1	14 625	14 618
Liczba osób w rodzinach	3	33 457	30 318
PRACA SOCJALNA			
Liczba rodzin	5	7 629	8 246
Liczba osób w rodzinach	6	20 399	22 303
INTERWENCJA KRYZYSOWA PROWADZONA PRZEZ PCPR			
Liczba rodzin	7	2 671	3 355
Liczba osób w rodzinach	8	8 527	9 433
KONTRAKT SOCJALNY PROWADZONY PRZEZ PCPR			
Liczba osób ogółem z zawartym kontraktem socjalnym	9	184	403
INDYWIDUALNY PROGRAM USAMODZIELNIENIA PROWADZONY PRZEZ PCPR			
Liczba osób z zawartym z PCPR indywidualnym programem usamodzielnienia	10	1 288	1 290
INDYWIDUALNY PROGRAM ZATRUDNIENIA SOCJALNEGO W CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ UTWORZONYM PRZEZ POWIAT			
Liczba osób z indywidualnym programem zatrudnienia socjalnego	11	0	0
SPECJALISTYCZNE USŁUGI DLA OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI			
Liczba osób korzystających z usług	12	252	247
PROGRAMY ODDZIAŁYWAŃ KOREKCYJNO -EDUKACYJNYCH DLA OSÓB STOSUJĄCYCH PRZEMOC W RODZINIE			
Liczba osób korzystających z usług – programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych	13	260	318
INDYWIDUALNY PROGRAM INTEGRACJI DLA CUDZOZIEMCÓW			
Liczba osób z zawartym indywidualnym programem integracji	14	1	4

Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Ze sprawozdania OZPS wynika, że powiatowe centra pomocy rodzinie w 2011 roku przyznały decyzją świadczenia **16 464 osobom**, co przekłada się na liczbę **10 067 rodzin**. Zestawiając te wartości z liczbą rodzin objętych specjalistycznym poradnictwem prowadzonym przez powiaty widać, że poradnictwo jest formą pomocy udzielaną w podobnym zakresie (14 625 rodzin). Pracą socjalną na terenie powiatów objętych zostało **7 629 rodzin**, a w prognozach roku następnego nie przewiduje się znaczących zmian w tym obszarze.

Niewiele jest osób, z którymi zawierane są kontrakty socjalne przez pracowników PCPR, to zaledwie 1,1% z liczby osób, które objęto decyzją świadczeniem. Co prawda, prognoza roku następnego zakłada ich wzrost do 2,4%, jest on jednak nadal nieznaczny.

Interwencją kryzysową w 2011 roku objęto **2 671 rodzin** z terenu województwa wielkopolskiego, a w kolejnym roku przewiduje się, że liczba ta wzrośnie o ok. 20%.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



4. Instytucje pomocy społecznej w gminie/powiecie.

4.1 Instytucje pomocy społecznej w gminie.

Tabela nr 10 Instytucje pomocy społecznej w gminie.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ			
Liczba jednostek organizacyjnych	2	10	10
Liczba miejsc	3	1 091	1 032
Liczba osób korzystających	4	1 031	1 044
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM			
Liczba jednostek organizacyjnych	5	201	206
Liczba miejsc	6	11 636	11 284
Liczba osób korzystających	7	19 385	16 972
W TYM WYBRANE RODZAJE:			
Środowiskowe domy samopomocy			
Liczba jednostek organizacyjnych	8	37	40
Liczba miejsc	9	1 174	1 219
Liczba osób korzystających	10	1 263	1 320
Dzienne domy pomocy			
Liczba jednostek organizacyjnych	11	25	25
Liczba miejsc	12	1 802	1 820
Liczba osób korzystających	13	2 739	2 860
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych			
Liczba jednostek organizacyjnych	14	39	41
Liczba miejsc	15	1 733	1 958
Liczba osób korzystających	16	4 662	5 096
Kluby samopomocy			
Liczba jednostek organizacyjnych	17	12	13
Liczba miejsc	18	257	285
Liczba osób korzystających	19	251	280
RODZINNE DOMY POMOCY			
Liczba jednostek organizacyjnych	20	2	2
Liczba miejsc	21	15	15
Liczba osób korzystających	22	13	15
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM			
Liczba jednostek organizacyjnych	23	22	23
Liczba miejsc	24	136	137
Liczba osób korzystających	25	192	182
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM			
Liczba jednostek organizacyjnych	26	6	5
Liczba miejsc	27	186	179
Liczba osób korzystających	28	334	366
ZAKŁADY OPIEKUNCTWA-LECZNICZE			
Liczba jednostek organizacyjnych	29	11	11
Liczba miejsc	30	574	573
Liczba osób korzystających	31	2 033	2 035
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA			
Liczba jednostek organizacyjnych	32	37	46
Liczba osób korzystających	33	8 992	11 294
PLACÓWKI OPIEKUNCTWA-WYCHOWAWCZE			
Liczba jednostek organizacyjnych	34	84	85
Liczba miejsc	35	1 495	1 500
Liczba osób korzystających	36	2 110	2 160



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ			
Liczba jednostek organizacyjnych	37	12	18
Liczba uczestników zajęć	38	409	571
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ			
Liczba jednostek organizacyjnych	39	11	14
Liczba uczestników zajęć	40	2 097	2 110
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ			
Liczba jednostek organizacyjnych	41	44	47
Liczba uczestników zajęć	42	1 384	1 474
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ			
Liczba jednostek organizacyjnych	43	6	6
Liczba uczestników zajęć	44	230	230
KLUB SENIORA			
Liczba jednostek organizacyjnych	45	117	119
Liczba uczestników zajęć	46	6 321	6 629
UNIwersytet III WIEKU			
Liczba jednostek organizacyjnych	47	32	36
Liczba uczestników zajęć	48	5 033	5 471

Źródło: OZPS

Dane z formularza OZPS dotyczące tych samych instytucji pomocy społecznej w województwie wielkopolskim zostały wykazane w sprawozdaniach zarówno przez gminy, jak i powiaty. Należy wobec tego do prezentowanych tutaj wyników podchodzić z ostrożnością.

Z powyższego zestawienia wynika, że zmiany dotyczące liczby instytucji prowadzonych przez gminy w roku prognozy będą niewielkie. W niedużym stopniu wzrośnie jedynie liczba środowiskowych domów samopomocy i jednostek specjalistycznego poradnictwa (z 37 w roku 2011 do 40 w roku 2012 w obu przypadkach). Na rok 2012 prognozuje się także wzrost liczby osób korzystających z ŚDS (o 57 osób), natomiast w jednostkach specjalistycznego poradnictwa o 2302 osób.

4.2. Instytucje pomocy społecznej w powiatach.

Zgodnie z *Ustawą o pomocy społecznej* do zadań własnych powiatu należą:

- prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczenie w nich skierowanych osób,
- prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Sprawozdanie z realizacji tych zadań przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 11 Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu powiatowym.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
DOM POMOCY SPOŁECZNEJ			
Liczba placówek ogółem	2	65	65
Liczba miejsc ogółem	3	6 296	6 316
Liczba osób korzystających ogółem	4	6 889	6 878
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM			
Liczba placówek ogółem	5	39	38
Liczba miejsc ogółem	6	1 420	1 425
Liczba osób korzystających	7	1 780	1 724
W TYM WYBRANE RODZAJE:			
Środowiskowe domy samopomocy			
Liczba placówek ogółem	8	31	30
Liczba miejsc ogółem	9	1 119	1 124
Liczba osób korzystających	10	1 278	1 236
Dzienne domy pomocy			
Liczba placówek ogółem	11	3	3
Liczba miejsc ogółem	12	95	95
Liczba osób korzystających	13	95	95
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych			
Liczba placówek ogółem	14	2	2
Liczba miejsc ogółem	15	90	90
Liczba osób korzystających	16	192	190
Kluby samopomocy			
Liczba placówek ogółem	17	0	0
Liczba miejsc ogółem	18	0	0
Liczba osób korzystających	19	0	0
RODZINNE DOMY DZIECKA			
Liczba placówek ogółem	20	20	26
Liczba miejsc ogółem	21	151	190
Liczba osób korzystających	22	144	180
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM			
Liczba placówek ogółem	23	35	41
Liczba miejsc ogółem	24	96	120
Liczba osób korzystających	25	75	108
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM			
Liczba placówek ogółem	26	21	22
Liczba miejsc ogółem	27	275	256
Liczba osób korzystających	28	4 158	4 376
ZAKŁADY OPIEKUŃCZO-LECZNICZE			
Liczba jednostek organizacyjnych	29	10	22
Liczba osób korzystających	30	685	750
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA			
Liczba placówek ogółem	31	16	16
Liczba osób korzystających	32	6 939	5 319
PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE			
Liczba placówek ogółem	33	126	81
Liczba osób korzystających	34	3 275	3 123



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**



CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ Utworzone przez Powiat			
Liczba placówek ogółem	35	1	2
Liczba uczestników zajęć	36	9	39
Warsztat Terapii Zajęciowej			
Liczba placówek ogółem	37	81	82
Liczba uczestników zajęć	38	2 644	2 705
Zakład Aktywności Zawodowej			
Liczba placówek ogółem	39	7	7
Liczba uczestników zajęć	40	305	315

Źródło: OZPS

Z zestawienia danych wynika, że w kolejnym roku liczba jednostek organizacyjnych finansowanych przez powiat nie zmieni się znacząco. Różnice widać jedynie w przypadku zakładów opiekuńczo-leczniczych (120 % wzrost), rodzinnych domów dziecka (30 % wzrost) oraz mieszkań chronionych (17 % wzrost). W tych przypadkach prognozy roku kolejnego należałoby raczej odczytać jako niezaspokojone potrzeby powiatów w poszczególnych obszarach.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



5. Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w gminie/powiecie.

5.1 Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w gminie

Tabela „Zwiększenie zasobów pomocy społecznej” ujmuje dane odnoszące się do instytucji pomocy społecznej obejmujących swoim zasięgiem tylko mieszkańców danego obszaru – czyli gminy i przez nią finansowane. Odnosi się to zarówno do instytucji publicznych (samorząd) jak i niepublicznych (prowadzonych przez NGO). Dane nie obejmują instytucji prowadzonych przez inne jednostki samorządu terytorialnego – powiat i województwo. W tabeli wyjątkowo zostały ujęte lata kolejne (2013, 2014), ponieważ w formularzu były to również komórki obowiązkowe do wypełnienia. Analizując kwoty lat kolejnych można wnioskować, że gminy nie wskazały swoich realnych potrzeb na poszczególne zasoby, ale są to ich prognozy finansowe.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Tabela nr 12 Zwiększenie zasobów pomocy społecznej w gminie (w całym okresie sprawozdawczym).

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Lata następne		
			Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	1	18 041	18 810	18 880	18 332
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	6	18 255	19 730	15 809	17 478
W TYM: NIEKTÓRE WYBRANE RODZAJE					
Środowiskowe domy samopomocy					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	11	14 803	15 362	15 136	16 065
Dzienne domy pomocy					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	16	5 279	5 573	5 235	5 548
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	21	8 345	8 825	9 024	8 363
Kluby samopomocy					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	26	138	142	152	165
RODZINNE DOMY POMOCY					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	31	225	232	297	366
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	36	582	852	781	1 578
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	41	1 094	1 110	293	293
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	46	988	1 365	776	788
DZIENNE PLACÓWKI OPIEKUNICZO-WYCHOWAWCZE					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	51	3 442	3 299	2 781	3 250
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	56	506	886	3 167	2 314
KLUB INTEGRACJI SPOŁECZNEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	61	2 191	2 348	2 752	3 242
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWE					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	66	16 726	15 690	12 960	12 380
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	71	3 326	4 295	4 743	4 736
KLUB SENIORA					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	76	1 277	1 274	5 446	1 019
UNIWERSYTET III WIEKU					
Wartość nakładów ogółem w tys. zł	81	633	528	669	645

Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**



Wartość nakładów ogółem w tysiącach złotych należy rozumieć jako sumę środków gminy, dotacji z budżetu państwa, środków EFS oraz pozostałych środków. W roku oceny największą liczbę środków wielkopolskie gminy przeznaczyły na domy pomocy społecznej i do roku 2014 kwota ta wzrosła o 1,6%. Warto wspomnieć, że największą część środków przeznaczonych na działalność domów pomocy społecznej stanowią środki gminy, 29% w roku 2011 i 31% w roku 2014. Porównując dane dotyczące roku 2014 do danych z roku oceny, można zauważyć, że w największym stopniu wzrosła środki przeznaczone na funkcjonowanie centrów integracji społecznej (o 357%) oraz mieszkań chronionych (o 171%). Jednocześnie przewiduje się spadek nakładów finansowych na funkcjonowanie ośrodków interwencji kryzysowej (o 73%) oraz warsztatów terapii zajęciowej (o 26%).

W pozostałych kategoriach odpowiednio:

- Prognozowane kwoty nakładów finansowych przeznaczonych na rodzinne domy dziecka w roku 2014 mają wzrosnąć o 62% .
- Nakłady finansowe na kluby integracji społecznej w roku 2014 mają wzrosnąć o 47 %,
- Nakłady finansowe na zakłady aktywności zawodowej w roku 2014 mają wzrosnąć o 42 %.
- Nakłady finansowe na kluby samopomocy w roku 2014 mają wzrosnąć o 19%.
- Nakłady finansowe na środowiskowe domy samopomocy w roku 2014 mają wzrosnąć o 8 %.
- Nakłady finansowe na dzienne domy pomocy w roku 2014 mają wzrosnąć o 5 %.
- Nakłady finansowe na jednostki specjalistycznego poradnictwa w roku 2014 mają zmniejszyć się o 20%.
- Nakłady finansowe na kluby seniora w roku 2014 mają zmniejszyć się o 20 %.
- Nakłady finansowe na dzienne placówki opiekuńczo-wychowawcze w roku 2014 mają zmniejszyć się o 5 %.

5.2 Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w powiecie.

Tabela „Zwiększenie zasobów pomocy społecznej” ujmuje dane odnoszące się do instytucji pomocy społecznej obejmujących swoim zasięgiem tylko mieszkańców danego obszaru – czyli powiatu i przez niego finansowane. Odnosi się to zarówno do instytucji publicznych (samorząd) jak i niepublicznych (prowadzonych przez NGO). Dane nie obejmują instytucji prowadzonych przez inne jednostki samorządu terytorialnego – gminę i województwo.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



W tej sekcji pola dotyczące lat 2013-2014 miały status pól obowiązkowych do wypełnienia, stąd zostały one ujęte w poniższej tabeli.

Tabela nr 13 Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w powiecie.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny	Lata następne		
		Rok 2012	Rok 2013	Rok 2014
DOM POMOCY SPOŁECZNEJ				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	52 422	56 440	44 835	45 879
OŚRODKI WSPARCIA - OGÓŁEM				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	7 296	7 976	7 887	7 330
W TYM WYBRANE RODZAJE:				
Środowiskowe domy samopomocy				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	6 826	7 647	7 387	6 750
Dzienne domy pomocy				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	222	222	222	222
Noclegownie, schroniska i domy dla osób bezdomnych				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	0	0	0	0
Kluby samopomocy				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	0	33	40	40
RODZINNE DOMY DZIECKA				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	2 610	3 305	4 343	4 570
MIESZKANIA CHRONIONE OGÓŁEM				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	207	282	224	233
OŚRODKI INTERWENCJI KRYZYSOWEJ OGÓŁEM				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	7 765	8 209	8 281	9 782
JEDNOSTKI SPECJALISTYCZNEGO PORADNICTWA				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	1 817	2 033	1 425	1 458
DZIEENNE PLACÓWKI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZE				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	13 821	2 956	3 009	3 119
CENTRUM INTEGRACJI SPOŁECZNEJ UTWORZONE PRZEZ POWIAT				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	136	77	205	220
WARSZTAT TERAPII ZAJĘCIOWEJ				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	42 435	43 725	53 607	55 524
ZAKŁAD AKTYWNOŚCI ZAWODOWEJ				
Wartość ogółem nakładów w tys. zł	6 230	4 710	1 997	1 789

Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



W skład kategorii „wartość ogółem nakładów w tys. zł.” wchodzi:

- środki powiatu,
- dotacje z budżetu państwa,
- środki EFS,
- pozostałe środki.

W roku 2011 spośród środków przeznaczonych na utrzymanie zasobu pomocy społecznej w powiecie najwięcej środków, bo aż 62 422 tys. zł. wydano na prowadzenie domów pomocy społecznej. Prognoza roku następnego zakłada wzrost wydatkowanych środków o 7,6%, jednak w kolejnych latach zakłada się ich spadek o ok. 12,5% w stosunku do wartości wyjściowej, zarówno jeśli chodzi o środki powiatu, jak i dotacje z budżetu państwa.

W pozostałych kategoriach, analizując prognozowaną sytuację w latach 2011-2014 można stwierdzić odpowiednio:

- Wartość nakładów finansowych przeznaczonych ogółem na ośrodki wsparcia w roku 2012 ma wzrosnąć o 9,3%, aby powrócić niemalże do punktu wyjścia w roku 2014 (zmianom podlega przede wszystkim szacowana wysokość dofinansowania EFS); najbardziej dynamiczne zmiany w tej kategorii dotyczą środowiskowych domów samopomocy, których finansowanie w roku 2012 ma wzrosnąć o 10%, aby w roku 2014 powróciło niemalże do wartości wyjściowej.
- Wysokość środków finansowych przeznaczonych ogółem na rodzinne domy dziecka ma sukcesywnie wzrastać do roku 2014, gdzie wartość nakładów ma być wyższa aż o 75% od kwoty przeznaczonej na ten cel w roku 2011 (zwiększyć się mają głównie nakłady powiatów).
- Wysokość kosztów finansowania mieszkań chronionych ma wzrosnąć o ok. 12,5%.
- Wartość środków finansowych przeznaczonych na funkcjonowanie ośrodków interwencji kryzysowej ma wzrosnąć o ponad 25%.
- Przewiduje się mniejsze nakłady na prowadzenie jednostek specjalistycznego poradnictwa – o niemal jedną piątą.
- Wysokość kwoty przeznaczonej na utrzymanie dziennych placówek opiekuńczo-wychowawczych ma zmniejszyć się w znacznym stopniu – o ok. 77%.
- Przewiduje się również ponad 60% zwiększenie wysokości nakładów na centra integracji społecznej prowadzonych przez powiat.
- Szacuje się, że wartość kwot przeznaczonych na warsztaty terapii zajęciowej wzrośnie o ok. 30 %.
- W przypadku zakładów aktywności zawodowej przewidywany jest spory spadek nakładów finansowych – do roku 2014 kwota ta ma zmaleć aż o 70%.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

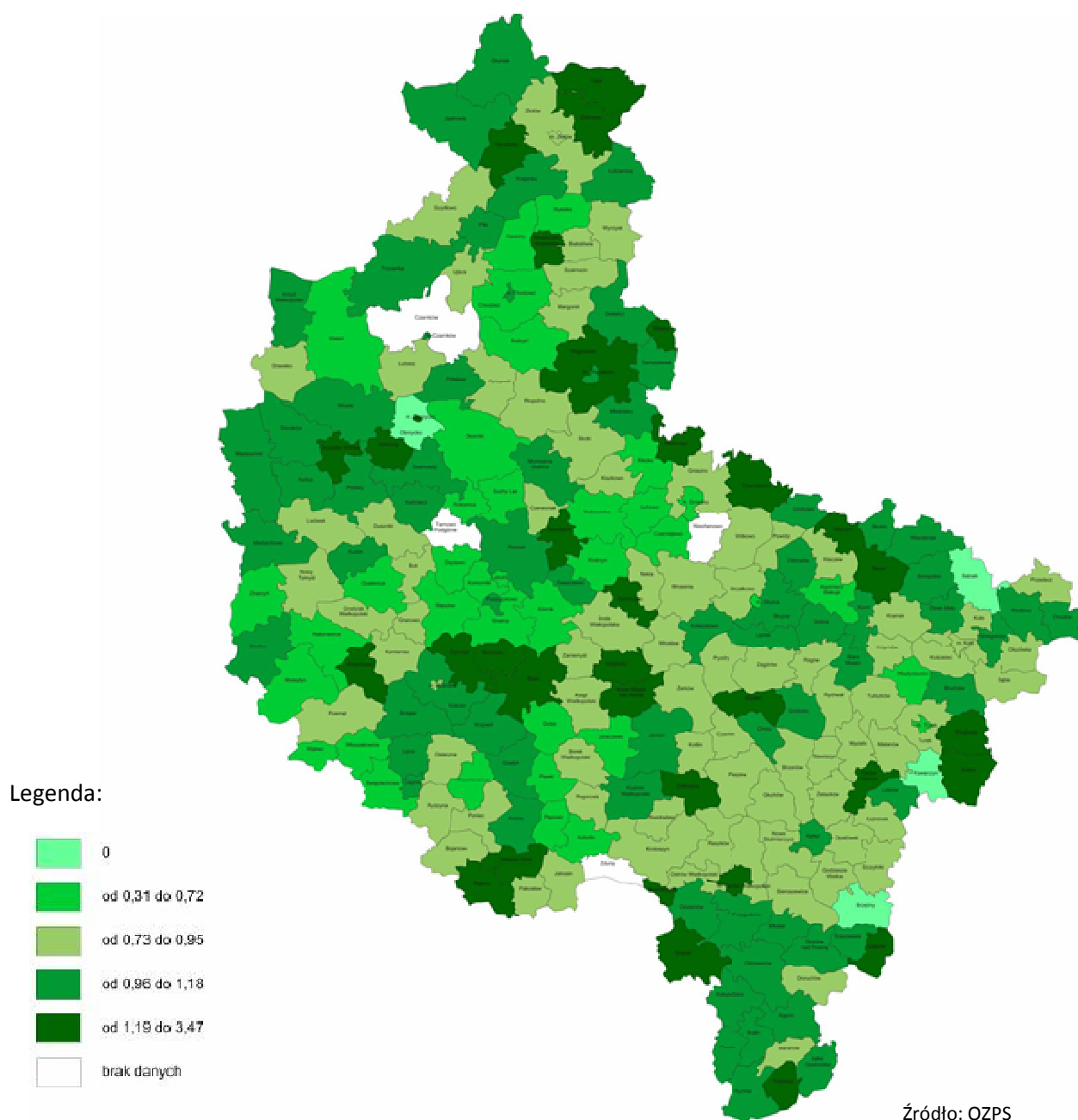


6. Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie/powiatowego centrum pomocy rodzinie w powiecie.

6.1 Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie

Art. 110 ust.11 *Ustawy o pomocy społecznej* nakłada na OPS obowiązek zatrudniania co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców gminy, nie mniej jednak niż 3 pracowników.

Mapa nr 5 Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej (Liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełen etat x 2000/liczba mieszkańców gminy).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



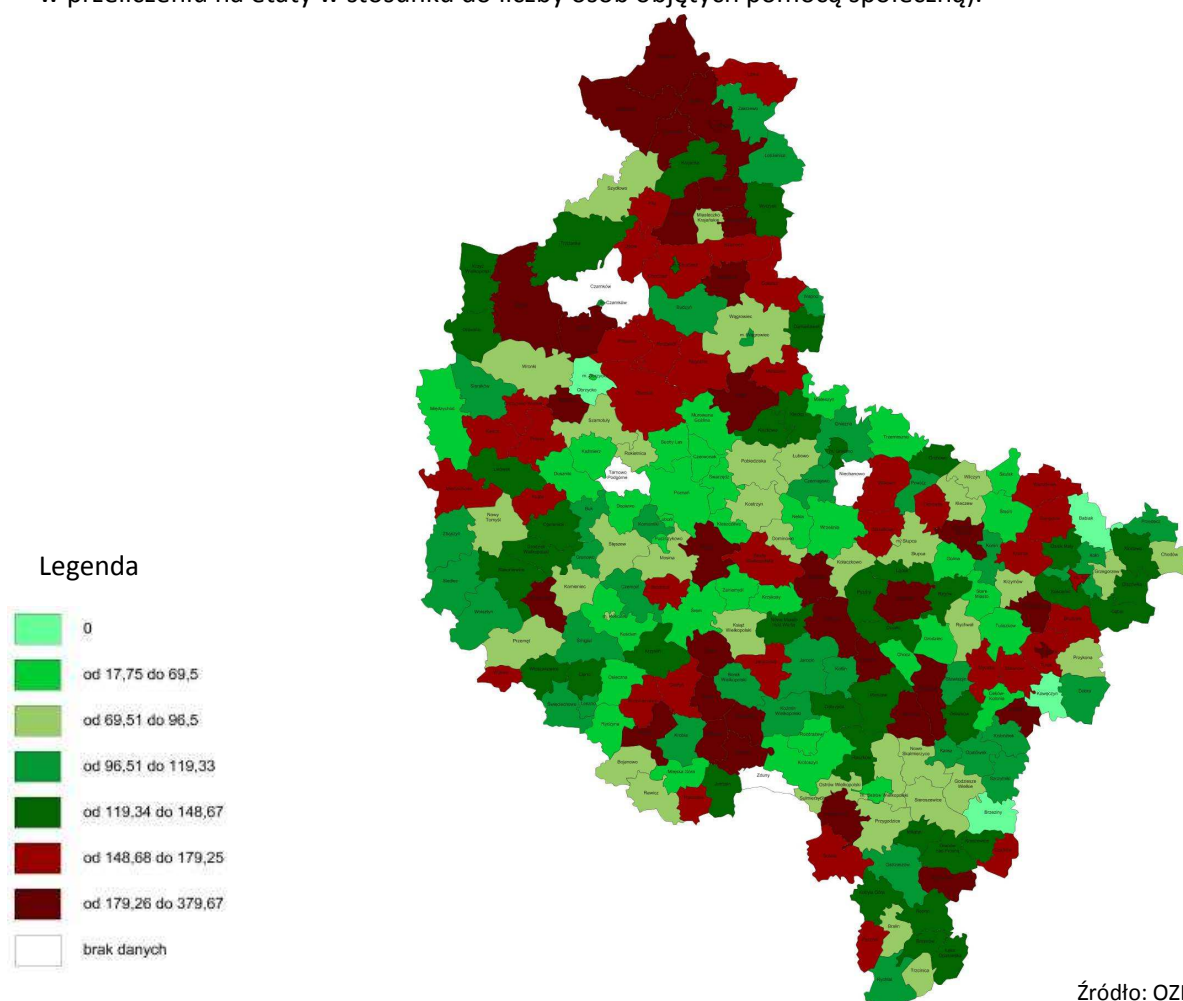
**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Według danych z 2011 roku wynika, że w 62% gmin (136/222) nie jest spełniony obowiązek ustawowy (jeden pracownik socjalny przypada na ponad 2000 mieszkańców). Najgorzej pod względem liczby pracowników socjalnych wypada gmina Szamocin (powiat chodzieski), gdzie wskaźnik ten wynosi 0,31. Oznacza to, że na 2000 mieszkańców gminy przypada 0,31 pracowników socjalnych). Ten wskaźnik plasuje się na niskim poziomie również we wszystkich gminach w powiecie czarnkowsko-trzcianeckim (poniżej 0,53). Najlepiej sytuacja ta wygląda w powiecie złotowskim, gdzie wskaźnik dostępności kadry socjalnej wynosi powyżej 2,03. Jednak powyższy wskaźnik nie do końca oddaje rzeczywistą dostępność pracowników socjalnych, ze względu na występujące między gminami różnice w ilości osób objętych pomocą społeczną (np. w powiecie złotowskim występuje duża liczba osób korzystających z pomocy społecznej). Porównując liczbę pracowników socjalnych w przeliczeniu na etaty do liczby osób objętych pomocą społeczną (mapa nr 6) widać, że w gminach z powiatu złotowskiego na jednego pracownika socjalnego przypada powyżej 130 beneficjentów pomocy społecznej.

Mapa nr 6 Wskaźnik dostępności kadry pomocy społecznej (Liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na etaty w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną).



Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Porównując liczbę osób korzystających z pomocy do liczby pracowników socjalnych, najwyższy wskaźnik obciążenia pracowników socjalnych wystąpił w roku 2011 w gminach: Turek (379 osób na jednego pracownika socjalnego), Pępowo (368 osób na jednego pracownika socjalnego), Doruchów (308 osób na jednego pracownika socjalnego).

Tabela nr 14 Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
KADRA KIEROWNICZA			
Ogółem:	1	301	304
W tym:			
Wykształcenie wyższe	2	230	243
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	3	249	256
Pracownicy administracyjni			
Ogółem	4	1 388	1 407
Z tego:			
Wykształcenie wyższe	5	856	892
Wykształcenie średnie	6	460	444
Inne	7	72	76
Pracownicy socjalni			
Ogółem	8	1 599	1 668
W tym:			
Wykształcenie wyższe	9	947	1 045
Wykształcenie średnie	10	609	569
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	11	394	414
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	12	37	88
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	13	115	132

Źródło: OZPS

Według sprawozdania MPiPS 03 liczba pracowników ośrodków pomocy społecznej w roku oceny wyniosła 4 030, z czego pracownicy socjalni stanowili 66%. Liczba pracowników socjalnych w roku 2012 zgodnie z prognozami gmin wzrośnie o 4%. W 2011 roku 59% pracowników socjalnych posiadało wykształcenie wyższe, natomiast w 2012 ta liczba ma wzrosnąć do 63%. Zarówno w latach 2011 i 2012 specjalizację 1-ego stopnia w zawodzie będzie posiadać 25% pracowników socjalnych. Ponadto, liczba pracowników socjalnych ze specjalizacją 2-ego stopnia w zawodzie w roku prognozy ma ulec podwojeniu.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



6.2 Kadra powiatowych centrów pomocy rodzinie.

Tabela nr 15 Kadra powiatowych centrów pomocy rodzinie.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
KADRA KIEROWNICZA			
Ogółem:	1	56	64
W tym:			
Wykształcenie wyższe	2	54	63
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	3	44	53
Pracownicy administracyjni			
Ogółem	4	231	245
Z tego:			
Wykształcenie wyższe	5	161	175
Wykształcenie średnie	6	59	59
Inne	7	11	11
Pracownicy socjalni			
Ogółem	8	152	156
W tym:			
Wykształcenie wyższe	9	134	142
Wykształcenie średnie	10	16	15
Specjalizacja 1-ego stopnia w zawodzie	11	14	21
Specjalizacja 2-ego stopnia w zawodzie	12	3	7
Specjalizacja z organizacji pomocy społecznej	13	36	37
Inni:			
Prawnicy	14	12	16
Psychologowie	15	26	30
Socjologowie	16	2	3

Źródło: OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

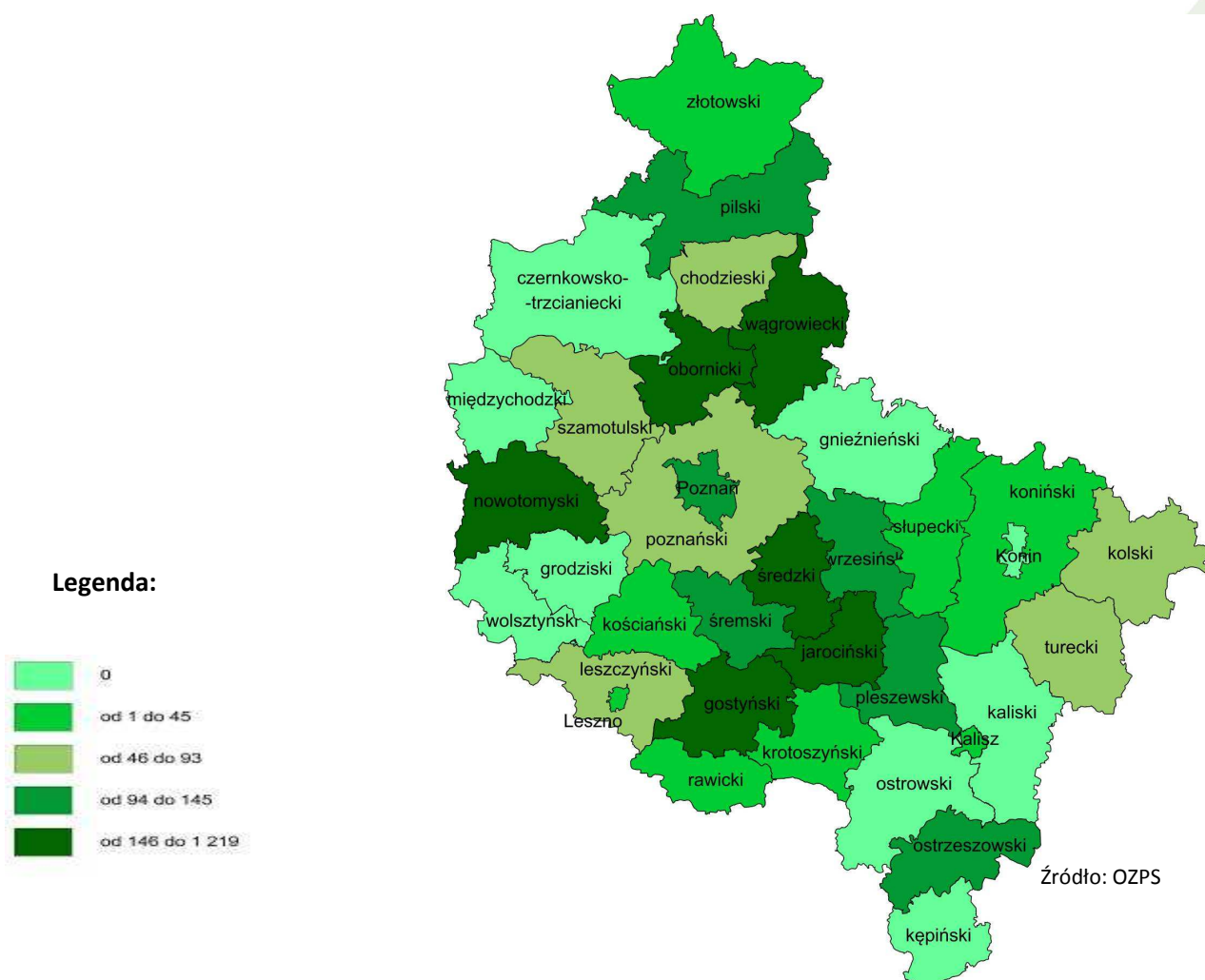
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



W roku 2011 ogółem w PCPR zatrudnionych było 489 pracowników, z czego prawie połowę stanowiła obsługa administracyjna. Liczba pracowników socjalnych wyniosła ok. 30% wszystkich zatrudnionych, pozostali to kadra kierownicza oraz inni pracownicy (m.in. prawnicy, psychologowie, socjologowie). Wykształcenie wyższe posiadają prawie wszyscy członkowie kadry kierowniczej oraz 88% pracowników socjalnych. Specjalizację 1-ego stopnia w zawodzie posiada 2,8% z nich, a specjalizację 2-ego stopnia ukończyło 0,6%.

Prognozy roku następnego zakładają wzrost liczby pracowników we wszystkich kategoriach. I tak, zakłada się, że ilość kadry kierowniczej wzrośnie o ok. 14%, pracowników administracyjnych o dalsze 6%, a pracowników socjalnych o niecałe 3%. Optymistyczne są również prognozy co do stopnia profesjonalizacji kadry PCPR: szacuje się wzrost liczby pracowników z wyższym wykształceniem oraz ukończoną specjalizacją 1 i 2-ego stopnia w zawodzie.

Mapka nr 7 Wskaźnik obciążenia pracowników socjalnych PCPR (Liczba osób objętych pracą socjalną w stosunku do liczby pracowników w przeliczeniu na etaty) w 2011 roku).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

**UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY**



W województwie wielkopolskim na 1 pracownika socjalnego PCPR przypada średnio 137 osób objętych pracą socjalną.

Z powyższego zestawienia wynika, że znacznie przekraczają tę liczbę pracownicy PCPR z terenów: wągrowieckiego, obornickiego, nowotomyskiego, jarocińskiego i średzkiego. Najwyższa wartość wskaźnika wystąpiła w odniesieniu do powiatu gostyńskiego, gdzie jeden pracownik socjalny ma obowiązek prowadzenia pracy socjalnej wśród 1 219 osób.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



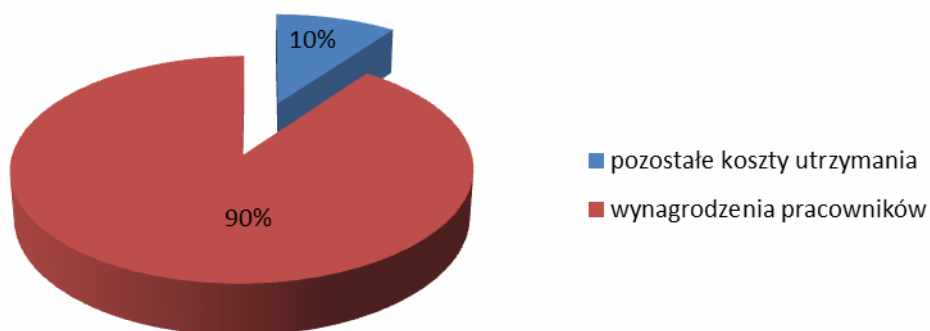
7. Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w gminie/powiecie.

Z powodu błędnych objaśnień niniejszej tabeli w formularzu OZPS (część gmin wpisywała koszty w tys. zł, część w zł, a także istniały rozbieżności w sposobie rozumienia i wypełniania części składowych tabeli) dane dotyczące średniego, miesięcznego kosztu funkcjonowania placówki na 1 osobę korzystającą z jej usług oraz średni miesięczny koszt funkcjonowania placówki, w tym roku nie są możliwe do zanalizowania. W momencie, gdy narzędzie OZPS ulegnie poprawie, będzie można określić, ile wynosi średni, miesięczny koszt funkcjonowania poszczególnych ośrodków wsparcia na 1 osobę korzystającą z ich usług, a także średni, miesięczny koszt funkcjonowania m.in. CIS, KIS, WTZ czy Klubu Seniora. W związku z tym, w poniższym rozdziale przedstawione zostaną jedynie dane dotyczące kosztów utrzymania i prowadzenia OPS i PCPR.

7.1 Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w gminie.

Całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej w województwie wielkopolskim w roku 2011 wynosił 79 006 tys. złotych.

Wykres nr 6 Struktura kosztów utrzymania OPS w 2011 r.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



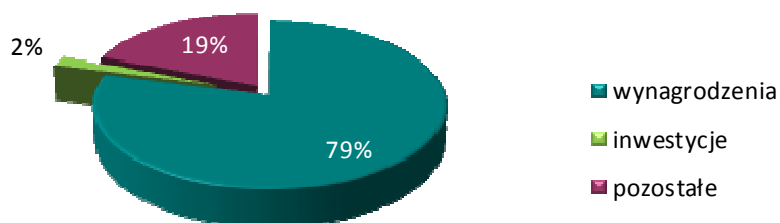
Jak wynika z powyższego wykresu, koszty przeznaczone na wynagrodzenia pracowników pochłaniają 90% całkowitego, rocznego kosztu prowadzenia i utrzymania ośrodka pomocy społecznej. W roku prognozy ten stosunek się nie zmienia, mimo niewielkiego wzrostu kosztów utrzymania.

Niestety, pozostałe koszty utrzymania OPS powodują, że brakuje im środków finansowych na inwestycje i w roku 2012 ten stan raczej się nie zmieni.

7.2 Koszty prowadzenia i utrzymania zasobu pomocy społecznej w powiecie.

W roku oceny całkowity roczny koszt utrzymania wszystkich PCPR z województwa wielkopolskiego wyniósł 19 777 tys. zł.

Wykres nr 7 Struktura kosztów utrzymania PCPR w 2011 roku.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

Powyższy wykres obrazuje strukturę wydatków wielkopolskich PCPR w 2011 roku na utrzymanie i prowadzenie centrum.

Zdecydowanie największa pula wydatków przeznaczana jest na wynagrodzenia wraz z pochodnymi (aż 80%), natomiast najmniejsze kwoty PCPR wydatkują na inwestycje związane z ośrodkiem (zaledwie 2%).

W prognozach roku następnego przewiduje się wzrost kosztów utrzymania zasobu PCPR o ok. 7% oraz zakłada się dalszy wzrost kwot utrzymania pracowników o 12%. Planowane inwestycje spadają do niemal zerowego poziomu.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

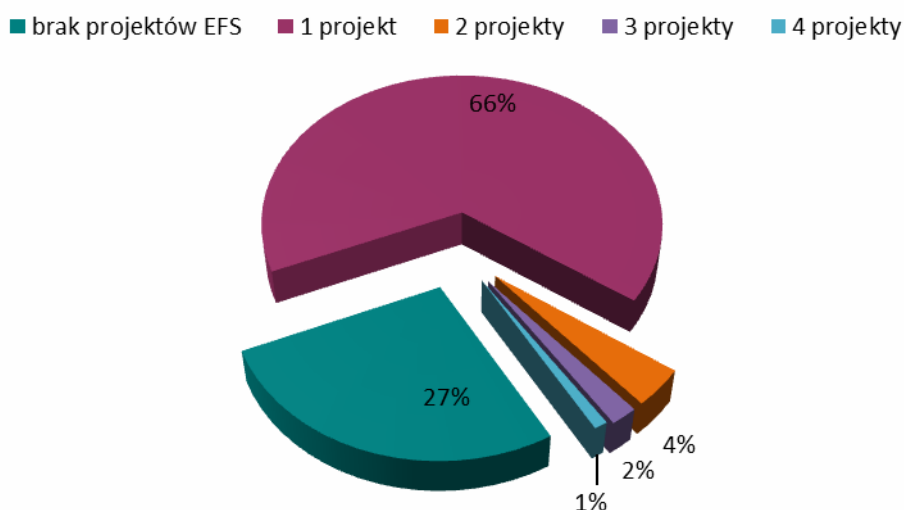


8. Środki finansowe gminy/powiatu na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Środki finansowe gminy i powiatu na realizację zadań własnych i zleconych, wynikających z *Ustawy o pomocy społecznej* wykazane zostały w rozdziale 2 raportu, stąd w tej części opracowania zostaną ujęte jedynie środki EFS na projekty realizowane przez gminy i powiaty.

8.1 Środki finansowe gminy na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Wykres nr 8 Ilość projektów EFS realizowanych przez gminy w obszarze pomocy społecznej w 2011 roku.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

W roku 2011, zgodnie z danymi pozyskanymi z formularza OZPS, 27% wielkopolskich gmin nie realizowało projektów ze środków EFS w obszarze pomocy społecznej. Łączna liczba projektów w roku oceny wynosiła 202, przy liczbie 16 469 osób w projektach, o łącznej kwocie 23 214 tys. zł. Kwota ta w roku prognozy wzrośnie o 22% przy takiej samej zakładanej liczbie projektów.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



8.2 Środki finansowe powiatu na zadania własne i zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Tabela nr 16 Środki EFS na projekty realizowane w powiatach.

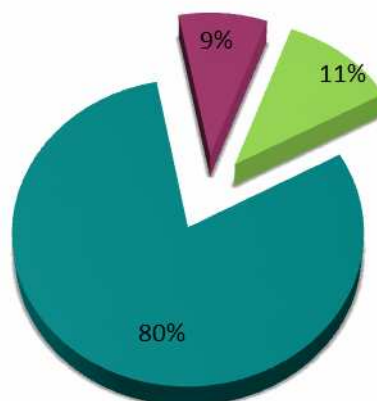
WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny	Prognozy roku następnego
Liczba projektów EFS ogółem	36	33
Środki EFS na projekty ogółem (tys. złotych)	12 498	19 630
Liczba osób biorących udział w projektach	12534	19663

Źródło: OZPS

Pomimo przewidywanego w 2012 roku zmniejszenia ilości projektów EFS realizowanych przez powiaty (z 36 na 33), prognozy finansowe w tym obszarze są korzystne. Wg PCPR kwota nakładów na projekty z zakresu pomocy społecznej w powiatach zwiększy się aż o 57% w porównaniu do roku ubiegłego. Zwiększeniu ulegnie również liczba osób biorących udział w projektach, z 12 534 osób do 19 663 w roku 2012.

Wykres nr 9 Ilość projektów EFS realizowanych przez powiaty w 2011 roku.

■ 2 projekty EFS ■ 1 projekt EFS ■ brak projektów EFS



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Pozyskanie środków finansowych z EFS na realizację projektów jest szansą na rozszerzenie oferty usług społecznych a zarazem obciążeniem kadry socjalnej. Analizując liczbę projektów EFS w powiatach, można stwierdzić, że najczęstszą sytuacją jest ta, gdzie powiaty realizują 1 projekt (80%), 11% wykonuje 2 projekty, a 9% z nich nie podjęło się realizacji tego działania (sytuację przedstawia wykres nr 9).



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

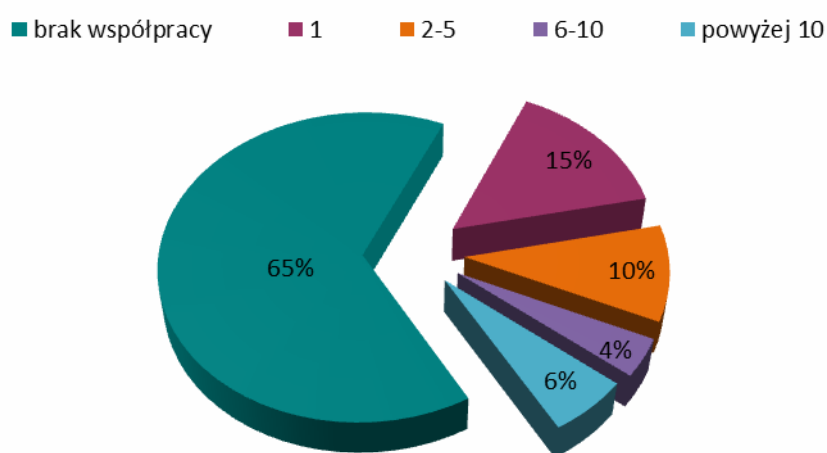
UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



9. Współpraca gminy/powiatu z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.

9.1 Współpraca gminy/powiatu z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Wykres nr 10 Liczba organizacji pozarządowych posiadających umowy o współpracę z gminami.



Źródło: Opracowanie własne na podstawie OZPS

W roku oceny aż 65% gmin nie posiadało umowy o współpracę z organizacjami pozarządowymi. Z 35% gmin współpracujących z NGO zgodnie z Art. 4 *Ustawy o działalności pożytku publicznego*, 15% zleciło zadania 1 organizacji, 10% odpowiednio od 2-5, 4% od 6-10 organizacjom, zaś 6% powyżej 10. Najwięcej zleceń, a tym samym umów o współpracę podpisało w roku 2011 miasto Poznań (70). Najmniejszą aktywność we współpracy z organizacjami pozarządowymi wykazują gminy z powiatów :

- gnieźnieńskiego,
- jarocińskiego,
- kępińskiego,
- kościańskiego,



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



- ostrzeszowskiego,
- wągrowieckiego.

Tabela nr 17 Wybrane rodzaje usług pomocy społecznej prowadzonych przez organizacje pozarządowe.

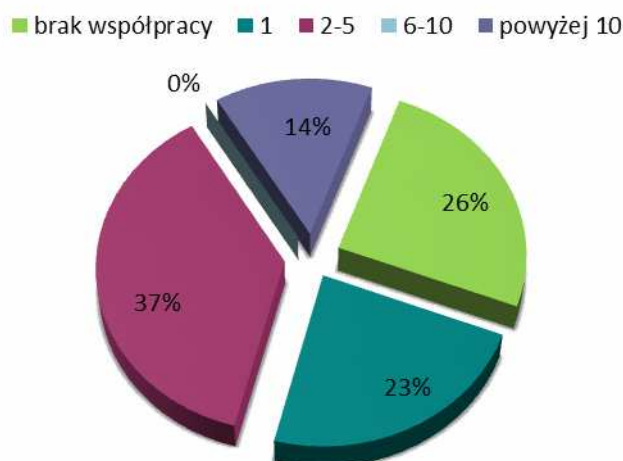
WYSZCZEGÓLNIENIE	Rok oceny	Prognozy roku następnego
Usługi opiekuńcze		
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	217	226
Specjalistyczne usługi opiekuńcze		
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	58	58
Prowadzenie placówki pomocy społecznej		
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	29	28

Źródło: OZPS

Najwięcej usług pomocy społecznej świadczone w roku oceny w obszarze usług opiekuńczych. Ta liczba ma wzrosnąć o 4% w roku prognozy. Natomiast zarówno w roku 2011, jak i w roku 2012 liczba zleceń dla NGO z zakresu specjalistycznych usług opiekuńczych będzie na takim samym poziomie (58). Prowadzenie placówki pomocy społecznej zostało zlecone przez gminy na podstawie umowy w 29 przypadkach w roku 2011. Ten stan nie raczej nie ulegnie zmianie w roku 2012.

9.2 Współpraca powiatu z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.

Wykres nr 11 Liczba organizacji pozarządowych posiadających umowę o współpracy z powiatami.



Źródło Opracowanie własne na podstawie OZPS:



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Umowę o współpracy z NGO posiada 74% wielkopolskich powiatów. Najczęściej, bo aż w 37% przypadków jeden powiat współpracuje z liczbą 2-5 organizacji pozarządowych. W niemal co czwartym przypadku ta umowa zawiązana jest z 1 organizacją, a w 14% liczba organizacji przekracza 10.

Tabela nr 18 Współpraca powiatów z organizacjami pozarządowymi- zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej.

WYSZCZEGÓLNIENIE		Rok oceny	Prognozy roku następnego
ZLECONE ZADANIA PUBLICZNE – Art. 4 ustawy o działalności pożytku publicznego			
Liczba organizacji pozarządowych posiadająca umowy współpracy (zleceń zadań)	1	131	131
WYBRANY RODZAJ USŁUG POMOCY I INTEGRACJI SPOŁECZNEJ PROWADZONYCH PRZEZ ORGANIZACJE POZARZĄDOWE			
Usługi opiekuńcze			
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	3	14	12
Specjalistyczne usługi opiekuńcze			
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	5	2	2
Prowadzenie placówki pomocy społecznej			
Liczba zleceń dla organizacji pozarządowych	7	34	36

Źródło: OZPS

W roku oceny liczba organizacji pozarządowych posiadających umowy o współpracy z powiatem wyniosła 131 i na 2012 rok nie przewiduje się w tym zakresie zmian. Powyższa tabela prezentuje wybrane rodzaje usług pomocy i integracji społecznej prowadzonych przez NGO. Prowadzenie placówki pomocy społecznej zlecono w 34 przypadkach, a w przyszłym roku planuje się nieznaczny wzrost (do 36) realizacji tego zadania przez organizacje pozarządowe. Wykonywanie przez NGO usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, zlecanych przez samorządy, nadal nie stanowi powszechnej praktyki i mogłaby ulec znacznemu zwiększeniu.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Wnioski i rekomendacje

1. Najwyższa stopa bezrobocia występuje w powiatach: wągrowieckim 19,9%, złotowskim 18,7%, słupeckim 16,6%, chodzieskim 15,7% i konińskim 15,4%. Jednocześnie w powiatach: złotowskim, wągrowieckim i konińskim występuje również wysoki wskaźnik deprywacji lokalnej. Należy zatem podjąć działania, mające na celu aktywizację zawodową i społeczną mieszkańców wyżej wymienionych powiatów. Ponadto, należałoby zacieśnić współpracę między ośrodkami pomocy społecznej i powiatowymi urzędami pracy, aby zapewnić komplementarność systemu wsparcia dla osób bezrobotnych.
2. W roku oceny najwięcej spółdzielni socjalnych z województwa wielkopolskiego ulokowanych było na terenie miasta Poznania. Natomiast w powiatach zagrożonych deprywacją lokalną brakuje tego typu podmiotów ekonomii społecznej. Należałoby więc wspomóc poprzez dofinansowanie, doradztwo i kampanie informacyjno-edukacyjne powstawanie i funkcjonowanie spółdzielni socjalnych i innych form zatrudnienia socjalnego na tych obszarach. Dodatkowo, należy zwrócić uwagę na budowanie przyjaznego otoczenia dla rozwoju ekonomii społecznej wśród pracowników samorządów lokalnych.
3. W roku 2011 świadczenia pieniężne stanowiły 2/3 wszystkich zasiłków udzielanych przez gminy. Najczęściej udzielaną formą pomocy były zasiłki celowe, które jednocześnie generowały największe koszty puli wydatków na świadczenia pieniężne. Należałoby wzmacniać udział pracy socjalnej, możliwości korzystania ze specjalistycznego poradnictwa oraz zwiększyć udział świadczeń niepieniężnych w pracy z klientem pomocy społecznej.
4. W ramach zadań zleconych najczęstszą formą udzielanej pomocy są specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które pochłaniają 99% kosztów nakładów na zadania zlecone.
5. Głównymi przyczynami przyznania pomocy społecznej w Wielkopolsce było w 2011 roku bezrobocie, ubóstwo oraz długotrwała i ciężka choroba. Co trzeci klient korzystający pomocy z powodu bezrobocia lub ubóstwa jest długotrwałym klientem pomocy społecznej. Zaleca się zintensyfikowanie działań na rzecz przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu, adresowanych do tej grupy beneficjentów.
6. Wśród wszystkich osób objętych decyzją świadczeniem zaledwie 4% podpisało kontrakt socjalny z OPS, a 1% z PCPR. Prognozuje się, że ten stan praktycznie nie ulegnie zmianie w roku 2012. Należy wobec tego zwiększyć liczbę osób, z którymi prowadzi się Indywidualne Plany Pracy w celu większego zaktywizowania beneficjentów pomocy społecznej.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



7. łącznego wymogu zatrudniania co najmniej 1 pracownika socjalnego na 2000 mieszkańców gminy oraz nie mniej niż 3 takich pracowników nie spełnia prawie dwie trzecie wielkopolskich ośrodków pomocy społecznej. Ze względu na najwyższy wskaźnik obciążenia pracowników socjalnych liczbą osób korzystających z pomocy społecznej, powinno się zwiększyć liczbę pracowników socjalnych w gminach: Turek, Pępowo, Doruchów oraz liczbę pracowników socjalnych PCPR w powiatach: gostyńskim, wągrowieckim, obornickim, nowotomyskim, jarocińskim i średzkim.
8. Całkowity, roczny koszt prowadzenia i utrzymania ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie w ponad 70 % przeznaczany jest na wynagrodzenia pracowników. W roku prognozy ten stosunek nie zmienia się, mimo niewielkiego wzrostu kosztów utrzymania jednostek. Na inwestycje przeznacza się niewielką część kosztów utrzymania zasobów pomocy społecznej.
9. Przynajmniej jeden projekt EFS w obszarze pomocy społecznej realizuje 73% wielkopolskich gmin i 80% powiatów. Należy jednakże zachęcać samorządy lokalne do korzystania w większym stopniu ze środków EFS w celu podniesienia jakości świadczonych usług. Zaleca się budowanie systemu wymiany informacji pomiędzy jednostkami, którego efektem mogą być wspólne projekty konkursowe.
10. W roku oceny aż 3/4 wielkopolskich gmin i 1/4 powiatów nie posiadały umów o współpracy z organizacjami pozarządowymi. W prognozach roku następnego nie przewiduje się znaczących zmian w tym obszarze. Powinno się skierować programy i działania mające na zadanie zwiększenie stopnia współpracy I i III sektora, po to, aby wzmacniać rozwój społeczeństwa obywatelskiego na terenie Wielkopolski. Przekazywanie zadań publicznych na szczeblu wojewódzkim, powiatowym i gminnym może w znaczący sposób przyczynić się do ich dobrej realizacji przez organizacje pozarządowe, w których misję zadania te się wpisują.
11. W celu umożliwienia rzetelnej analizy danych ujętych w ocenie zasobów pomocy społecznej należy w znacznym stopniu udoskonalić narzędzie OZPS. Obecnie zawiera ono wiele niejasności merytorycznych, które utrudniają lub też czasem uniemożliwiają wnioskowanie z danych przesłanych przez gminy i powiaty w Statystycznej Aplikacji Centralnej. Poprawione sprawozdanie ma szansę stać się skutecznym narzędziem monitorowania przez samorządy aktualnej sytuacji w systemie pomocy społecznej, a także szybkiego reagowania na pojawiające się w nim deficyty. Oparta na rzetelnej wiedzy koordynacja działań pomocy społecznej przyczyni się do zrównoważonego rozwoju województwa.



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Aneks

Spis map

Mapa nr 1 Liczba spółdzielni socjalnych zarejestrowanych w roku 2011	9
Mapa nr 2 Wskaźnik pomocy z powodu bezrobocia (Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia w stosunku do liczby osób korzystających z pomocy społecznej)	15
Mapa nr 3 Wskaźnik pomocy z powodu ubóstwa (Liczba osób korzystających z powodu ubóstwa w stosunku do liczby osób korzystających z pomocy społecznej)	16
Mapa nr 4 Wskaźnik deprivacji lokalnej gmin w 2011 roku (Liczba osób korzystających z pomocy społecznej x1000)/liczba mieszkańców gminy)	17
Mapa nr 5 Wskaźnik dostępności kadry pracy socjalnej (Liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na pełen etat x 2000/liczba mieszkańców gminy)	43
Mapa nr 6 Wskaźnik dostępności kadry pomocy społecznej (Liczba pracowników socjalnych w przeliczeniu na etaty w stosunku do liczby osób objętych pomocą społeczną).	44
Mapka nr 7 Wskaźnik obciążenia pracowników socjalnych PCPR (Liczba osób objętych pracą socjalną w stosunku do liczby pracowników w przeliczeniu na etaty) w 2011 roku	47



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Spis tabel

Tabela nr 1 Infrastruktura społeczna w gminach na terenie województwa wielkopolskiego	10
Tabela nr 2 Infrastruktura społeczna w powiatach na terenie województwa wielkopolskiego	10
Tabela nr 3 Kwoty świadczeń za zadania własne i zlecone gminom	20
Tabela nr 4 Udzielone świadczenia – zadania własne gmin	21
Tabela nr 5 Udzielone świadczenia – zadania zlecone gminom	24
Tabela nr 6 Udzielone świadczenia – pomoc mająca na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem dla opuszczających	26
Tabela nr 7 Udzielone świadczenia – pomoc dla rodzin zastępczych	28
Tabela nr 8 Usługi pomocy społecznej w gminie	30
Tabela nr 9 Usługi pomocy społecznej w powiecie	32
Tabela nr 10 Instytucje pomocy społecznej w gminie	34
Tabela nr 11 Jednostki organizacyjne pomocy społecznej o zasięgu powiatowym	36
Tabela nr 12 Zwiększenie zasobów pomocy społecznej w gminie (w całym okresie sprawozdawczym)	39
Tabela nr 13 Zwiększenie zasobu pomocy społecznej w powiecie	41
Tabela nr 14 Kadra ośrodka pomocy społecznej w gminie	45
Tabela nr 15 Kadra powiatowych centrów pomocy rodzinie	46
Tabela nr 16 Środki EFS na projekty realizowane w powiatach	52
Tabela nr 17 Wybrane rodzaje usług pomocy społecznej prowadzonych przez organizacje pozarządowe	55
Tabela nr 18 Współpraca powiatów z organizacjami pozarządowymi – zadania zlecone w obszarze pomocy społecznej	56



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY



Spis wykresów

Wykres nr 1 Przyczyny przyznania przez OPS pomocy społecznej – liczba rodzin objętych pomocą w 2011 roku	14
Wykres nr 2 Inne rodzaje świadczeń pieniężnych dla osób objętych pomocą społeczną	18
Wykres nr 3 Wybrane kategorie osób – liczba osób ogółem, które uzyskały pomoc	19
Wykres nr 4 Liczba osób ogółem, którym przyznano decyzją świadczenie	22
Wykres nr 5 Kwoty świadczeń w tys. zł. – udzielane przez gminy w ramach zadań własnych	23
Wykres nr 6 Struktura kosztów utrzymania OPS w 2011 r	49
Wykres nr 7 Struktura kosztów utrzymania PCPR w 2011 roku	50
Wykres nr 8 Ilość projektów EFS realizowanych przez gminy w obszarze pomocy społecznej w 2011 roku	51
Wykres nr 9 Ilość projektów EFS realizowanych przez powiaty w 2011 roku	52
Wykres nr 10 Liczba organizacji pozarządowych posiadających umowy o współpracę z gminami	54
Wykres nr 11 Liczba organizacji pozarządowych posiadających umowę o współpracy z powiatami	55



KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI



**SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO**

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

